Ніва

БЕЛАРУСКі ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВіК

№ 40 (1284) ГОД XXV БЕЛАСТОК 5 КАСТРЫЧНІКА 1980 г. ЦАНА 2 ЗЛ.

МАЁ ЖЫЦЦЁ — ГЭТА ХЛЕБ

Аўтобус яшчэ некалькі разоў кашлянуў маторам і замоўк. Клянчэлі. Са ступенькі на тратуар зграбна саскочыў малады чалавек і хуткаю паходкай пайшоў у глыб вуліцы. Вось і канчаецца пасёлак. На скрыжаванні дарог, з якіх адна вядзе ў Мілейчыцы, другая ў Чаромху, павярнуў ён на панадворак і скрыўся за дзвярыма белага будынка, на якім віднеецца надпіс „Пякарня". Выйдзе адгэтуль вечарам і гэтай жа самай дарогаю будзе спяшацца на аўтобус у Гайнаўку. І так кожны дзень, амаль пяць год.

— Люблю сваю прафесію, — гаворыцьВаляр'ян Мацейчук. — Люблю запах мукі, рошчыны, люблю цеплыню, якая б'е з печы араматам спечанага хлеба. Зрэшты, маё жыццё — гэта хлеб. Ужо адзінаццаць год звязаны я з пякарняй.

В. Мацейчук, яшчэ будучы вучнем Тэхнікума пякарскай прамысловасці ў Беластоку, пачаў браць стыпендыю з гайнаўскага ВСС. Там потым і стаціў свае першыя крокі. Працаваў простым пекарам. Пяць год, амаль дзень у дзень, стаяў ён ля стала, важыў і фармаваў хлябы, саджаў іх у печ, вымаў духмяныя буханкі.

(Працяг на стар. 5)

Віктар Вілямоўскі і Уладзімір Шумовіч вымаюць чарговы заклад хлеба.

IX З'ЕЗД БГКТ

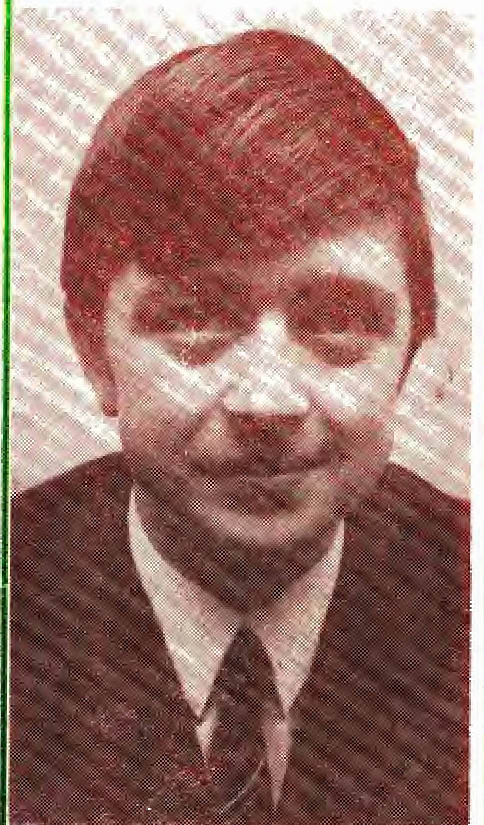
ЗАДАВОЛІЦЬ ПАТРЭБЫ

(З ВЫСТУПЛЕННЯ ЯНКІ КІРЫЗЮКА — ДЭЛЕГАТА З БЕЛЬСКА)

У сваім выступленні **Я. Кірызюк** перш за ўсё звярнуў увагу на тое, што неабходна ўвесь час клапаціцца пра стварэнне прыхільных умоў для навучання беларускай мовы. Адным з іх з'яўляецца забеспячэнне школ беларускімі кнігамі і часопісамі. У пачатковых школах, дзе выступае навучанне беларускай мовы, адчуваецца вялікі недахоп у школьных і вясковых бібліятэках адпаведнай для дзяцей і моладзі мастацкай літаратуры на роднай мове. Трэба асабліва дбаць, каб бібліятэчныя зборы бесперапынна ўзбагачаліся выхаваўча і мастацка каштоўнымі беларускімі кнігамі і часопісамі, каб яны траплялі да як мага шырэйшага кола маладых чытачоў.

Я. Кірызюк, прыхіляючыся да патрабаванняў іншых выступаючых у дыскусіі з'езда, заўважыў, што дабравольнасць у навучанні роднай мовы ў беларускім асяроддзі надта шкодная з'ява для выхавання ў маладога пакалення трывалых пачуццяў патрыятызму. Якраз гэтая дабравольнасць з дзяцінства прывучае людзей адносіцца абыякава да ўсяго свайго, заахвочвае пагарджаць родным. Таму навучанне роднай мове павінна быць абавязковым у беларускім асяроддзі. У горадзе Беластоку жывуць тысячы беларусаў, і тут таксама павінны быць школы з навучаннем беларускай мовы. Яны мабілізавалі б усіх беларусаў Беласточчыны.

Беларускі аматарскі мастацкі рух на Бельшчыне і ў іншых рэгіёнах патрабуе большай увагі і мацнейшай падтрымкі з боку гмінных і іншых асяродкаў і дамоў культуры, а таксама інструктарскай дапамогі ад Ваяводскага дома культуры і іншых культурна-асветных устаноў і арганізацый. Нашым самадзейнікам неабходны сістэматычныя фаховыя парады, і гэта не пад сілу маленькаму штату інструктараў ГП БГКТ. Трэба таксама забяспечыць нашыя калек-

тывы новымі народнымі ўборамі. Бельскім „Васілёчкам", напрыклад, проста няма ў чым выступаць, ім неабходны камплект беларускіх народных касцюмаў.

Калі ўжо гаворка пра аматарскі мастацкі рух, заўважыў прамоўца, то неабходна сцвердзіць, што выдатную ролю ў абуджэнні і развіцці яго адыграў беларускі вакальна-музычны калектыў ГП БГКТ „Лявоніха", які спыніў сваю дзейнасць, але ўсе яго яшчэ і сёння ўспамінаюць добрым словам. Ён і цяпер служыць прыкладам і ўзорам для нашых самадзейнікаў. Трэба зрабіць усё магчымае, каб у бліжэйшым часе заснаваць новы калектыў накшталт „Лявоніх", адрадзіць яе традыцыю, задаволіць патрэбы жыхароў Беласточчыны на беларускую песню, музыку, мастацкае слова.

ЖАДАЕМ УДАЧЫ!

Беларускае грамадска-культурнае таварыства мае добрую традыцыю ствараць шырокія магчымасці выяўлення сваіх талентаў самадзейным спевакам, музыкантам, акцёрам. У наступаючым культурна-асветным сезоне яно праводзіць конкурсы: **„Беларуская песня-81", тэатральных калектываў, народных музыкаў і аркестраў.** Арганізуе іх ГП БГКТ і „Ніва" разам з аддзелам культуры і мастацтва Ваяводскага ўпраўлення, Ваяводскім домам культуры, ваяводскімі праўленнямі Саюза сацыялістычнай польскай моладзі і Таварыства польска-савецкай дружбы, Ваяводскай радай прафесіянальных саюзаў, Рабочай выдавецкай спулдзельняй „Прэса-Кніга-Рух", беластоцкім аддзелам Польскага музычнага таварыства і іншымі арганізацыямі і ўстановамі.

Конкурс **„Беларуская песня-81"** праводзіцца на двух этапах: раённыя эліміняцыі пройдуць да 15 лютага, а цэнтральны агляд адбудзецца ў канцы лютага 1981 г. Гэты конкурс адкрыты ўсім ахвотным, каму споўнілася 15 год (школьнікі маюць магчымасць выступіць у адным конкурсе „Беларуская песня-81": для школьнікаў або для дарослых). Могуць выступаць салісты, дуэты і вакальныя калектывы ад 3 да 8 чалавек. Патрабуецца праспяваць **дзве песні**, з якімі спявак ці калектыў не выступалі на конкурсе „Беларуская песня" ў папярэднім культурна-асветным сезоне. **Цяперашні конкурс праводзіцца ў трох роўназначных катэгорыях: 1) фальклорных песень, не апрацаваных спецыялістамі і без музычнага акампанемента, 2) фальклорных песень у апрацоўцы спецыялістаў з музычным акампанементам, 3) сучасных песень.**

Спяваюць жанчыны з Арэшкава. *Фота М. Шаховіча.*

Журы пры ацэньванні ўдзельнікаў конкурсу будзе браць пад увагу іх галасавыя магчымасці, каштоўнасць рэпертуару і майстэрства выканання.

Конкурс **аматарскіх тэатральных калектываў** адбудзецца: раённыя эліміняцыі да канца сакавіка, фінальны агляд — у маі 1981 г. Удзельнікам не можа быць меней 15 год, а калектыву нельга выступаць з той самай пастаноўкай, якую ён ужо паказваў у гэтым жа конкурсе ў апошнія два гады. **Конкурс праводзіцца ў дзвюх раўназначных катэгорыях: 1) пастаноўкі твораў, напісаных пісьменнікамі і 2) інсцэніпзацыі народных абрадаў, легенд, жартаў.** Ацэньвацца будуць мастацкія і ідэйныя каштоўнасці рэпертуару, культура мовы, майстэрства акцёрскай ігры.

На другое паўгоддзе 1981 г. вызначаецца праведзенне конкурсу **народных музыкаў і аркестраў**: раённыя эліміняцыі адбудуцца ў верасні, а фінальны агляд — у лістападзе. Да ўдзелу ў ім дапускаюцца музыканты, якім больш 14 год. Могуць яны выступаць як салісты і ў калектывах. Неабходна выканаць дзве мелодыі, іграние якіх не будзе даўжэйшым за 6-8 мінут. Трэба, каб хоць адна з гэтых мелодый даўней была пашырана ў роднай мясцовасці музыканта. **Асабліва пажадана ігра на народных інструментах: цымбалах, дудзе, скрыпцы, гармоніку, бубне і інш.** Будуць ацэньвацца каштоўнасць рэпертуару, інтэрпрэтацыя мелодый і ўзровень тэхнікі ігры.

Арганізатары конкурсаў прадбачылі каштоўныя ўзнагароды.

Не сумняваемся: на ўсіх конкурсах будзе людна на сцэне і ў глядзельнай зале.

Жадаем усім — і нашым таленавітым самадзейным артыстам, і ўлюбёным у родныя мелодыі і слова слухачам — удачы і задавальнення.

Усяго найлепшага!

З БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ

ГОРДАСЦЬ ЗЕМЛЯКОЎ

Герой Савецкага Саюза бабруйчанін Барыс Коўзан — адзіны лётчык-знішчальнік у свеце, які ў час Вялікай Айчыннай вайны чатыры разы тараніў варожыя самалёты і застаўся жывы. У сярэдняй школе № 1 Бабруйска, дзе ён вучыўся, у музеі баявой славы сабраны матэрыялы, звязаныя з ваенным подзвігам героя, яго ўспаміны.

САЎГАС-САД

У інстытуце Саюзгіпрамеліяводгас праектуецца першы на беларускім Палессі саўгас-сад. Новая гаспадарка зойме плошчу ў дзве тысячы гектараў на беразе Дняпра і будзе спецыялізавацца на вырошчванні фруктаў і ягад.

БЛОКІ-ПАКОІ

Мінскі домабудаўнічы камбінат № 3 — адзінае ў рэспубліцы і галоўнае ў краіне прадпрыемства, якое праводзіць гэты эксперымент: стварае якасна новы від жылля — аб'ёмна-блочны. У цэхах камбіната фармуюць блокі-пакоі. Тут іх тынкуюць, фарбуюць, устаўляюць вокны, выконваюць комплекс іншых работ. Гатовыя блокі-пакоі можна складаць, як кубікі, у шматпавярховыя дамы.

СХОВІШЧА ДЛЯ БУЛЬБЫ

Беларускі навукова-даследчы інстытут бульбаводства і плодагародніцтва распрацаваў праект бульбасховішча з мінімальнымі затратамі на абсталяванне і абслугоўванне. Пры гэтым выкарыстаны матэрыялы шматгадовых даследаванняў інстытута і вопыт ГДР. Пры новым спосабе захоўвання страты бульбы і затраты працы змяншаюцца на 50, расход саломы — на 40 працэнтаў.

СОЛЬ ЗДАРОЎЯ

Са свідравіны, прабуранай на тэрыторыі санаторыя-прафілакторыя Брэсцкага аддзялення чыгункі, ударыў фантан мінеральнай вады. Яна атрымана з глыбіні 1 280 метраў. Брэсцкая ўпадзіна — унікальная з'ява прыроды. Брыгадзе буравікоў прыйшлося пераадолець вапнякі, сланцы, пясчанікі, туфы, базальты. Вада атрымана са старажытнага асадкавага слоя — пратэразоя. Па свайму хімічнаму саставу яна блізкая да мінеральных водаў Міргарада (Украіна) і Друскінінкая (Літва). Брэсцкая хларыдна-натрыевая вада прыгодная для лячэння страўніка — кішэчных захворванняў.

КАЛЯНДАР

215 гадоў назад

7.10.1765 нар. М. К. Агінскі, польскі кампазітар.

70 гадоў назад

8.10.1910 пам. М. Канапніцкая, польская пісьменніца.

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE"

Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

* *

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

* *

Wydawca: RSW „Prasa-Książka-Ruch" Kombinat Wydawniczo-Kolportażowy w Białymstoku.
Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku.
Ogłoszenia przyjmuje: Biuro Reklam i Ogłoszeń ul. Wesołowskiego 1, 15-950 Białystok, tel. 232-41 w. 276, oraz wszystkie biura ogłoszeń RSW „Prasa-Książka-Ruch" na terenie całego kraju. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności. Prenumeratę przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch" oraz urzędy pocztowe i doręczyciele w terminach: do dnia 25 listopada na I kwartał, I półrocze i na cały rok następny; do dnia 10 poprzedzającego okres prenumeraty na pozostałe okresy roku bieżącego. Cena prenumeraty: kwartalna 26 zł, półroczna 52 zł, roczna 104 zł. Jednostki gospodarki uspołecznionej, organizacje społeczne zamawiają prenumeratę w miejscowych Oddziałach RSW „Prasa-Książka-Ruch", w miejscowościach zaś, w których nie ma Oddziałów, w urzędach pocztowych. Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych i u doręczycieli. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie, nr 1153-201045-139-11; prenumerata ta jest droższa od prenumeraty krajowej o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zlecających instytucji i zakładów pracy.
„Niwa" — PL ISSN-0546-1960. Nr indeksu 36671.
Zam. 1475. Nakład 7.800 I-3.

Па роднай зямлі. Панскі „двор" з канца мінулага стагоддзя ў Ядлоўцы каля Войнаўкі ў гміне Дубічы Царкоўныя. Фота М. Гайдука.

КНІЖНАЯ ПАЛІЦА

ЖАМЧУЖЫНА МІНУЛАГА

Трыццаць пяты том манументальнага выдання „Полное собрание русских летописей", што рэалізуе Інстытут гісторыі СССР пры Акадэміі навук СССР, склалі 15 летапісаў і хронік, у іх ліку: летапісы Нікіфараўскі, Супрасльскі, Слуцкі, Віленскі, Археалагічнага таварыства, Акадэмічны, Валынскі кароткі, Красінскага, Рачынскага, Альшэўскі, Румянцаўскі, Яўраінаўскі, Магілёўская хроніка Сурты і Трубніцкага і ўрыўкі іншых. Усё гэта творы пісьменства, якія ў навуцы прынята называць беларуска-літоўскімі летапісамі. Каштоўнасць іх „не толькі ў тым, што яны змяшчаюць факты з гісторыі (галоўным чынам палітычнай) народаў літоўскага, беларускага, рускага, украінскага, польскага, але і ў тым, што яны з'яўляюцца помнікамі літаратуры, грамадскай думкі і гісторыі моваў, — падкрэслівае ва ўступе да тома яго складальнік і рэдактар, выдатны беларускі гісторык і археограф праф. **Мікалай Улашчык** і далей сцвярджае: — Разам з летапісамі і хронікамі, што надрукаваны ў томе XXXII „Полного собрания русских летописей", летапісы і хронікі, якія знаходзяцца ў гэтым томе (г. зн. 35-м — М.Г.), складаюць амаль усе дагэтуль вядомыя творы летапіснага характару, што змяшчаюць гісторыю Вялікага княства Літоўскага і паасобных яго мясцовасцей і напісаныя на тэрыторыі гэтай дзяржавы".

Для нас, жыхароў Беласточчыны, беларуска-літоўскія летапісы маюць вялікую каштоўнасць, бо яны непасрэдна датычаць нашага мінулага. Хоць у гэтых творах гістарычная праўда, легенды ці проста выдумка іх аўтараў пераплялíся ў дзівосны барвовы ўзор, усё ж можна з яго выматаць моцную нітку значных падзей і вылускаць нямала важкіх і дробных фактаў, што дзеяліся на абшары паміж рэкамі Бугам і Бобраю ў мінулым тысячагоддзі. А пільней учытваючыся ў іх, нараджаецца задума пра тое, ці не варта часам выбраць з розных летапісаў найбольш цікавыя ўрыўкі, дзе гаворыцца пра розныя здарэнні на тутэйшай зямлі і апублікаваць іх з невялікімі тлумачэннямі. Праца такая, пэўна, нялёгкая, але надта ж спакуслівая і абяцаючая плённыя вынікі. Нашыя чытачы, заглыбляючыся ў іх, узбагацілі б сябе звесткамі пра ўласнае карэнне ў тутэйшай зямлі, пра багацце нашага на ёй мінулага. Праўда, гэта былі б фрагментарныя і часам даволі заблытаныя паведамленні і здарэнні, але затое аўтэнтычныя. У кожным такім урыўку, а нават у кожным яго слове адчуваецца жывы пульс даўно адыйшоўшых у нябыт часоў, такіх блізкіх нам, нашых...

Спрабуйма сёння прыгадаць адзін-два такія абразкі.

У летапісе Рачынскага чытаем пра падзеі 1241 года, адразу пасля татарскага нашэсця, наступнае:

„И в тот час доведался великии князь Монтвил жомоитскии, иж Руская земля спустошона и князи руские розогнаны, и он, давшы воиско сыну своему Ерьдивилу, и послал з ним панов своих радъных, напервеи с Колюмнов Трумъпя, а другого з Уръсинов именем Эикъшыса, а третего з Рож именем Кгровжыса. И зашли за реку Велю, и потом перешли реку Немон и нашли в чотырох милях от реки Немна гору красну, и сподобалося им, и вчынили на неи город и назвали его Новгородок. И вчынил собе князь великии в нем столец, и назвался великим князем новгородским. И пошедшы з Новагородка и зарубил город Городно, и потом пошол до Берестья и нашол Берестеи и Дорогичын, и Мельник от Батыя спустошоны и покажены, и он тые городы зарубил и почал на их княжити. А потом умер князь великии Монтвил жомоитскии".

Неабходна памятаць, што гэта ўрывак з летапісу, складзенага ў XVI стагоддзі. Яго аўтар асабліва не клапаціўся пра праўдзівасць фактаў і падзей: Навагрудак у тым часе належаў да старажытных гарадоў, бо яму было тады сама меней 300 год, і князь жмудскі Мантвіл ніколі не валодаў ім. Таксама Гродна было ўжо старым горадам і „зарубваць", гэта значыць: засноўваць яго, не было патрэбы. Затое звесткі пра захоп літоўскімі дружынамі спустошаных татарскім нашэсцем Бярэсця, Драгічына і Мельніка не выклікаюць сумненняў, гэта пацвярджаецца іншымі летапісамі, напрыклад, Іпацьеўскім.

А ў Румянцаўскім летапісе пра час барацьбы ўнутры Вялікага княства Літоўскага паміж князем Ягайлам, а князем Кейстутам і яго сынам Вітаўтам у гадах 1379-1381 знаходзім:

„И князь великии Кестутеи борздо к Городну приидет к сыну своему и тут наидет жену свою и пошлет ее к Берестью, надеючися на мазовецкого, зятя своего, князя Януша, а сам князь великии Кестутеи поидет в Жомоиты, а сына своего Витовта оставит в Городне. Тогды князь Янушь мазовецкии, забывши доброе приязни тстя своего, князя великого Кестутья, и поиде воиском к Дорогичину, и Дорогичен возмет и осадит, и Сараж звоюет, и подступит под Берестья. И Берестья не вземши поидет проч, и осадит Дорогичин и Мельник. И князь великии Кестутеи, собравши всю жомоитскую силу и многии люди, и поиде под Троки..."

Гэта таксама напісана недзе ў канцы XVI стагоддзя, але факты пададзены больш праўдзіва. Дадаць толькі трэба, што тут горад Сараж — гэта сённяшняе мястэчка Сураж на рацэ Нарве.

І адзін і другі ўрывак нельга чытаць без зацікаўлення, праўда?

Мікалай Гайдук

Незабыўныя хвіліны (на з'ездзе выпускнікоў бельскага ліцэя) ● З думкай аб рабочых ● Бакал беларускага шампанскага ● З расказаў дзеда Раманчука ● Андрэй Полацкі на Куліковым полі ● Гародчык цёткі Мальвіны ● Доля Анны Зінчук ● Весткі з Бельска, Кляшчэляў, Семяноўкі, Чаромхі, Дубіч Царкоўных, Крываціч ● Рыба лейтэнанта Еськова ● Калі сніцца, што кіраўнічка мае ляцець у Космас ● Кастусь у хворага таварыша ● Вывучаем беларускую песню „Ты ўспомні ўсё".

TELEWIZJA WARSZAWA

Niedziela 5 X — 6.20 TTR. Hod. zwierz. sem. III. 6.50 Mech. rol. sem. III. 7.20 Nasze spotkania. 7.40 Now. w domu i zagr. 8.10 Emerytury dla rolników. 8.20 Telewizjada. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek. W pr. „Niedźwiedź pana Adamsa". 10.20 Antena. 10.50 Rep. film. 11.10 Suita Armeńska — film dok. 12.00 Dziennik. 12.20 Rolnicze rozmowy. 12.50 Przygody Sindbada — film anim. 13.15 Tylko w niedzielę.

Poniedziałek 6 X — 13.30 TTR, RTSS — J. pol. sem. I. 14.00 Hist. sem. I. 15.20 NURT — Ped. 15.50 Pr. dnia. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Zwierzyniec. 16.55 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 17.25 Polskie drogi, odc. 6 pt. Rocznica — film fab. TP. 18.40 Radzimy rolnikom. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.10 Teatr Tel. Artur Miller — Widok z mostu. 21.55 Horyzont. 22.25 Śledztwo zostało wznowione — cz. II. 22.55 Dziennik.

Wtorek 7 X — 6.00 TTR, RTSS — J. pol. sem. I. 6.30 Hist. sem. I. 9.55 Czerwone, żółte, ziel. — kl. I—III. 11.00 Wych. plast. — kl. III. 12.50 J. pol. kl. IV lic. 13.30 J. pol. sem. III. 14.00 Fiz. sem. III. 15.50 Pr. dnia. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Klub Seniora. 16.55 Interstudio. 17.20 Magazyn Młodych. 18.00 Świadkowie. 18.20 Królik Bugs przedst. — film anim. 18.50 Dobranoc. 19.00 Wyst. ambasadora NRD. 19.10 Dom i my. 19.30 Dziennik. 20.10 Milioner — pol. dramat psych. obycz. 21.50 Panorama. 22.30 Piotr Paweł Rubens — film dokum. 23.00 Dziennik.

Środa 8 X — 6.00 TTR, RTSS — J. pol. s. III. 6.30 Fiz. s. III. 9.00 kl. VII Gaz życia. 9.55 Praca technika kl. I. 11.00 Dla szkół kl. VII. Hist. 13.30 Fiz. s. I. 14.00 TTR Chem. s. I. 15.20 NURT — Mat. 15.50 Pr. dnia. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Michałki. 16.55 Turystyka i wypoczynek. 17.20 Forum korespondentów. 17.45 Los. Małego i Express Lotka. 17.55 I liga piłki nożnej. 18.50 Dobranoc. 19.00 Camerata. 19.30 Dziennik. 20.10 Knedle z serem — film fab. węg. 21.20 Lekarz radzi o astmie. 21.30 Poglądy. 21.45 Recital Teresy Harenzy. 22.05 30 min. z architekturą. 22.40 Dziennik.

Czwartek 9 X — 13.30 Hist. sem. III. 14.00 Mat. sem. III. 15.20 Pr. dnia. 15.25 Turniej zastępowych. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Czwartek Tel. Dziew. i Chłop. 17.40 Tel. Młodych przedst. 18.05 Ludowe Wojsko Polskie — pr. film. 18.50 Dobranoc. 19.00 Sonda. 19.30 Dziennik. 20.10 Wśród nocnej ciszy — pol. film fab. 22.05 Pegaz. 22.55 Kronika Konkursu Chopinowskiego. 23.15 Dziennik.

Piątek 10 X — 6.05 TTR Hist. sem. III. 6.30 Mat. sem. III. 9.00 Pr. dla najmłodszych kl. III. 9.55 Dla szkół. Geogr. kl. VI. 11.00 Wych. obyw. kl. VII. 13.30 TTR Hod. zwierząt sem. I. 14.00 Mech. rol. sem. I. 15.05 Red. szkolna zap. 15.20 Nurt. Ped. 15.50 Pr. dnia. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Piątek z Pankracym. 16.55 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.20 Rodzina Połanieckich — odc. III Pojednanie — film TP. 18.40 Radzimy rol. 18.50 Dobranoc. 19.00 Tel. Młodych. 19.30 Dziennik. 20.10 Studio debiutów cz. I. 21.05 Studio 8. 22.50 Dziennik. 23.05 Studio debiutów cz. II.

Sobota 11 X — 6.00 TTR. Hod. zwierz. sem. I. 6.30 Mech. rol. sem. I. 13.30 TTR. Uprawa roślin. sem. III. 14.00 Mech. rol. 15.20 Pr. dnia. 15.25 Orbita. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Wojna planet — film anim. 16.55 Radar. 17.20 Tele gol. 17.40 Studio 8. 18.50 Dobranoc. 19.00 Studio 8. 19.30 Dziennik. 20.10 Zamek pułapka — kom. sens. franc.-wł. 21.35 Studio 8. 22.45 Kronika Konkursu Chopinowskiego. 23.05 Dziennik. 23.20 Miasto — ameryk. film sens.

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 3 X — 7.35 Film fab. 17.50 Film fab. 19.35 Co? Gdzie? Kiedy?
Sobota 4 X — 7.05 Filmy anim. 7.35 Film fab. 17.50 Film fab. 19.35 Ermitaż. 20.20 Pr. muz.
Niedziela 5 X — 7.35 Film fab. 12.45 Film fab. 13.15 W świecie zwierząt. 14.45 Film anim. 14.55 Film. fab. 16.00 P. nożna. Spartak — Dynamo (Tb.). 17.45 Pr. muz. 18.20 Film fab. 19.35 Panorama film. 21.05 Pr. estrad.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: субота 12.05 — 12.25 (UKF).

КІНО

Białowieża Amator — pol. 7—8. Czy zabiła — fr. 9—10. Klincz — pol. 11—12.

Bielsk Podl. Corleone — wł. 6—7. Przybywa jeździec — USA 8—10. Czereśniowy sad — bułg. 11—12.

Czeremcha Trudny jest tylko pierwszy krok — radz. 7—8. Ślady — wł. 11—12.

Gródek One dwie — węg. 11—12.

Hajnówka Ostatni film o Legii Cudzoziemskiej — USA 6—7. Chiński syndrom — USA 8—10. Zdjęcia na pamiątkę — buł. 11—12.

Michałowo Niewinna — fr. 7—8. Handlarz bronią — pol. 9—10. Test pilota Pirxa — pol. 11—12.

Mielnik Miłosna edukacja Walentego — fr. 8. Dzień mojej miłości — czes. 11—12.

Milejczyce Porwany przez Indian — NRD, Corleone — wł. 8—12.

Narew Porażenie prądem — węg. Anno Domini — jug. 8—12.

Narewka Aż rozłączy nas śmierć — NRD, Kieszonkowiec — fr. 8—12.

Nurzec Kapitan Mikula Mały — jug. 7—8. Prywatne piekło — USA 9—10. Do siego roku — węg. 11—12.

Rajsk Musisz żyć — NRD, Ojciec chrzestny — USA 8—12.

БЕЛАВЕЖА

СТАРОНКА ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ГП БГКТ

* ✲ *

Сваё шчасце,
аддаеш другім
па кавалку,
дзелячы на часткі.
Першы возьме,
скрывіцца другі,
Ну а трэці —
трэці праўду
проста
ў вочы
хлясне.
А пасля,
не верачы чаму,
б'ешся ў горы
са сваёй згрызотай.
Мабыць, ты ім
падарыў вясну
з крапівою
жгучаю
пад плотам.

Леапольд Танкевіч

РОЗЧЫТАЕ

Задуманымі очыма
Лапаю пылінкі часу,
Которы гоніт
Порывісты вітёр судьбы
У пространство існовання.
Скажы ты мні,
Скуль началась бэзкрэсна вічносць,
Окрэсль знак свого болю,
Знак смутку.
Мое сочуствіе,
Як дым з святого каділа,
Плывэ у двэры твого нэпокою,
А оркестра мого сэрця
Іграе радосць,
Котора помалу
Розходыцця по святыні Твого тіела.
Розкрывшы райські двэры
Нашых душ,
Положы долоні на мойі груді,
Нэхай мойе сэрце
Розчытае
З ліній твого прэдзначэння
Частыну мэйі долі.

Іван Кірызюк

Лета падняло якар і адплыло пад сонечна-ліпнёвай ветраззю. Запазнелыя промні яшчэ раз махнулі цеплынёй на развітанне. Восень... Глыбокія бледнасінія дні... Чамусьці пахудзелі і выцягнуліся вячэрнія цені. Сыпнула пазалотай на чупрыны дрэў. Жаўцізной зашаптаў стары клён за акном. Яшчэ часам заказыча па лёгкіх, цёплым успамінам, жытнёвы подых палёў, яшчэ раз адгукнецца летуценным рэхам птушыны аркестр у падрэчным кустарніку — і ўсё заплыве бабскім летам.

Паморшчаная восень майго юнацтва, восень дзяцінства бестурботнага! Жыццё нахальна кліча класа-кабінетамі, ківаюць старонкамі падручнікі. Заўтра еду ў горад. Вучыцца еду.

Лета скрылася за гарызонтам. Адплыло звонам кос у чаўне лугоў сенажатных, аржаным подыхам ніў. На мяжы адзінока асыпаецца пераспелы палын. Сумна ўглядаюцца ў буслінае кружэнне падрыжэлыя лагчыны. Пакінутай дзяўчынай утулілася ў далоні берагоў рэчка.

Нашу ў душы той здаровы арамат сена, плёскат рыб у цёплых хвалях, вячэрнія напевы дзяўчат. Сэрца зацягнулася хмурай расстання. Восень маёй радасці, шчасця мурзатага...

Рытмічна перастукваюцца рэйкі. Свіст цягніка ставіць апошнюю кропку. Бачу заліты змярканнем мой інтэрнацкі пакой. Столік, скрыпучы ложак... І цёплая імгла зацягвае вочы. Ціха стукаецца дождж у шыбіну. Ціснуцца ўспаміны і чую цёплы далёкі пацалунак наднараўскіх далін.
Буджуся на досвітках.

Янка Целушэцкі

* ✲ *

Маме

Мама ты прабач ты даруй
што і табе святла у вачах маіх не хапае

даруй — жыццё нездаровае ветру
і далёкае вандраванне па планетах
на якіх табе ногі не ставіць

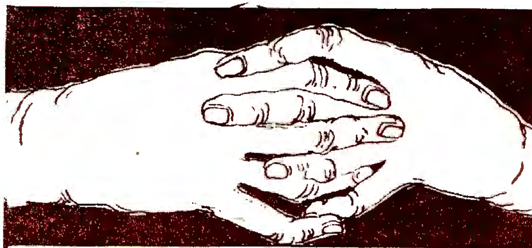
гэта і добра толькі ты мне даруй
як даруеш птушкам што адлятаюць
і твой позірк восені нясуць
як я тваю кроў
неведома куды

Прабач што я не твая маладосць
не твае мары і што нашае шчасце
такімі рознымі колерамі зацвітае

Даруй мне мама хоць я не вінавата
шляху ветру раптоўнасці думак
агню слоў — раптоўнасці вадападаў

І даруй што меўшы твае вочы
бачу не тое што ты бачыш
што з тваім сэрцам праз свет бегчы
не бягу да ніякай хаты
даруй бяздомнасць у маім свеце
ўсё завялкіх, замнога каханняў
даруй мне вершы, даруй маўчанне
толькі ты мама
Ці прабачыш...

І. Баравік

ПАСЛЯ ДАЖДЖУ

Сонца плямамі свеціць
За вэлюмамі хмар,
Вецер дзьме на кларнеце,
Звоніць лес, як кабзар.

Над палямі, лясамі
Птушак чуць перазвон.
Багаты ён галасамі:
Тэнар, бас, барытон.

Неба кроплямі поту
Напаіла раллю,
І лучы пазалоты
Залілі ўсю зямлю.

Ззяе луг ізумрудам
А агатам палі,
І на небе эцюды
Пішуць з хмар караблі.

Стужкі цуднай вясёлкі
Мігацяць аганьком,
Акружылі пасёлкі
Каляровым вянком.

Сонца выгляне часам
І пакажа свой твар,
Альбо з кіслай грымасай,
Альбо з бровамі з хмар.

І тады зменіць колер
На хвіліну ўвесь свет.
Бліcне зоркай у полі
З жоўтых кветак букет.

І здаецца, што неба
Так вітае палі,
Будзіць зерняткі хлеба
У вільготнай раллі.

Д. Шатыловіч

* ✲ *

Перачакаю холад вялікі
адкажу на пытанне кветкі
дзе сонца
маё сонца ў новых ботах
маё сонца без аглядкі
маё сонца ў сінявокіх хмарах
дзе вясна
мая вясна ў жывым альбоме
мая вясна ў возерных праменнях
мая вясна ў бялюсенькай кашулі
а лес
мой лес неразгаданы
мой лес чырвона-чорны
мой лес п'яны

і так нязлоўленыя дні ў запахах адсняцца
вяртанні
вяртаюся ў тэатр запісаны ўспамінамі
падыходжу да цёплых сталоў
без памяці
без памяці трываю

вялікі холад доўга памірае
— перачакаю

Надзея Артымовіч

ШТУЧНЫЯ РУЖЫ

Памяці С. М.
прысвячаю

Ты прынясла пяць штучных ружаў
У нашых сэрцаў пацігоддзе.
Ружы да сёння верна служаць,
Быццам жывыя. Яны штодзень

Уваскрашаюць успаміны.
Ты адыйшла так нечакана...
Ружы пунсовыя няспынна
Крывавяць ў сэрцы свежай ранай.

Віктар Швед

* ✲ *

Як каханне ёсць паэзіяй
Так паэзія каханнем
Бо інакш немагчыма
Ў прыгажосці яе сіла

Крыніца з жывой вадою
Яе кропля вечным шчасцем
Зямля-маці падарыла
І я стаўся пілігрымам

Сэрца б'ецца душа песні
У народзе маім плача
Ўжо здаецца шчасце ўбачу
А я толькі жыццё трачу.

Ул. Гайдук

* ✲ *

душа
гарыць
Сонцам,
Згасне —
зоркай.

Юрка Трачук

* ✲ *

сказаў — будзь уважлівы
да людзей
больш чым да сябе
да чаго-небудзь

кожны чалавек
гэта паэт
жыццё гэта паэзія
для кожнай мурашкі
калі абціраe пот з ілба
і глядзіць
на сонца на захадзе
і залацістую сасну

М. Лукша

НЕЗАГОЕНАЯ РАНА

Калі мяне ад грудзей маці
адрывалі,
каб у Нямеччыну пагнаць
на долю злую
(Па схудзелым яе твары цяклі слёзы),
шаптала:
— Не пабачымся, сынок, ніколі.
Не пабачымся ўжо больш,
я чую.
Я зазлаваў
(І той ужо віны
ніхто
не зможа мне прабачыць):
— Не каркай, мама!
Ды вярнуся я дамоў!
Прайду дарогі ўсе,
якія б ні былі яны.
Абнімеш ты мяне
і да грудзей прытуліш зноў...

Не ўтрымалі
ні ваўкадавы, ні драты,
хоць, праўда,
шмат было ўжо тых дарог...

Сціплы крыж на могілках
паказалі мне браты,
каб плакаць, каяцца,
цярпець там мог...

Памерла ў месяц па маім ад'ездзе.

Алесь Батура

* ✲ *

Я бачыў цябе
як волата выплываючага з мора
пад нагамі зямля задрыжала
ды я
укленчыў перад табой каб пакланяцца тваёй Сіле
я бачыў цябе
як Еўропу калышачуюся на хвалях
жамчужыны льсніліся на тваім целе
ды я
укленчыў перад табой каб пакланяцца
тваёй Красе

я бачыў цябе
як маладую маці
якая цалуе дзіця далікатна
з любоўю
укленчыў перад табой каб пакланяцца
тваёй Дабраце

я бачыў цябе
як узброеную амазонку
якая з бязлітаснай упартасцю нападае на ворага
ды я
укленчыў перад табой каб прасіць
Літасці

Іштван Дабі

ГМІННЫЯ НАВІНЫ

НАЙЛЕПШЫЯ ГАСПАДАРЫ

У Бельскай гміне да найлепшых гаспадароў належаць: Мікалай Лазовік з Сакоў і Андрэй Пацэвіч з Грабаўца (яны спецыялізуюцца ў авечкагадоўлі), Уладзімір Міхальчук з Кожына і Ян Сяргеюк з Локніцы (яны паспяхова развіваюць гадоўлю свіней), Рыгор Верамеюк з Аўгустова, Багдан Мураўскі з Дабраміля, Вера Любэ з Агароднікаў, Юзэф Пац з Лубіна Касцельнага, Аляксей Матэнька з Райска, Мікалай Бароўскі з Малых Грыневіч і Тадэуш Ябloнські з Сабуткі (усе яны вядомыя спецыялісты ў гадоўлі малочных кароў і ўбойнай рагатай жывёлы).

У мінулым годзе бельская вёска Сабутка атрымала званне вёскі спецыялістычнай. У ёй амаль усе тутэйшыя гаспадары маюць спецыялістычныя гаспадаркі. **(яц)**

ЛЕПШЫЯ ГАСПАДАРЫ

У 34 нумары „Нівы" ад 24 жніўня бягучага года пісалі мы пра найлепшых гаспадароў, якія вядуць спецыялістычныя гаспадаркі ў Нараўскай гміне. У іх самыя высокатаварныя гаспадаркі. Нашу „дошку гонару" хочам папоўніць прозвішчамі гаспадароў, якія прадаюць дзяржаве сельскагаспадарчыя плады (перш за ўсё малако, убойную рагатую жывёлу, свіней, бульбу і збожжа) на суму ад 100 да 180 тысяч злотых у год. У гэтай групе гаспадароў найбольш таварныя гаспадаркі вядуць: Міхал Пташынскі з Міхнаўкі, Юзэф Сватко са Смольнай, Аляксандр Шыманюк з Семяноўкі, Рыгор Янюк і Міхал Дрозд — абодва са Скупава, Яўген Смольскі з Лукі, Ян Засім з Тарнопаля, Генрык Леўша з Янава і Фёдар Красноўскі з Новага Ляўкова і крыху менш таварныя гаспадаркі маюць: Ян Мелеш з Гушчэвіны, Эдвард Малышка з Лесной, Уладзімір Хадакоўскі з Крыніцы, Сцяпан Кулеша з Семяноўкі, Рыгор Сіняковіч і Рыгор Нічыпарук — абодва яны са Скупава і Мікалай Галубоўскі з Новага Ляўкова. **(яц)**

ЯК ЧЫТАЮЦЬ „НІВУ"

Пісьманосцы паштовай установы ў **Нарве** абслугоўваюць 21 вёску з шырокага нараўскага наваколля. Жыхары тутэйшых вёсак чытаюць даволі многа сельскагаспадарчых газет і часопісаў, але і 73 экземпляры нашага тыднёвіка „Ніва". Вядома, калі ёсць 73 падпіскі на „Ніву", дык чытае яе значна больш асоб (чытаюць члены сям'і і таксама суседзі, якія не выпісваюць беларускі тыднёвік). Сяляне маюць 99 падпісак на „Газету вспулчэсную" і 55 на „Граматy-Рольнік польскі".

На пошту ў **Міхалове** (яна абслугоўвае 18 вёсак) штодзень прыходзіць 32 экземпляры „Нівы". Найбольш яе дастаўляе пісьманосец Анатоль Кузьма ў вёску Новая Воля. У Міхалоўскай гміне сяляне таксама чытаюць пераважна сельскагаспадарчыя газеты і часопісы, найбольш „Гадоўлю быдла" (266 экземпляраў) і „Аграхіміё" (116 экземпляраў). „Газеты вспулчэснай" разыходзіцца тут 224 экземпляры. **(яц)**

У нашым аб'ектыве. У вёсцы вяселле... Фота В. Рудчыка.

ЗАБЫТАЯ ТРАГЕДЫЯ

Шмат праўдай-легендаў „за пазухай" у Белавежскай пушчы. Захацеўшы ўсе іх спісаць, трэба было б, бадай, прысвяціць гэтаму цэлае жыццё.

Здарэнне, аб якім хачу сёння расказаць, мела месца дзесьці пад канец XVIII, а мо ў пачатку XIX стагоддзя. У пушчы жыў стары ляснік, у якога была вельмі прыгожая дачка. Спадабалася яна аднаму маладому лясному практыканту. А што хлапец быў таксама прыгожы, стройны, энергічны, паміж маладымі наладзіліся больш чым ветлівыя адносіны. Аднак стары ляснік не глядзеў прыхільна на гэтыя заляцанкі, бо не давяраў практыканту. Хацеў дачку выдаць замуж за свайго суседа-лесніка, чалавека таксама маладога. Не стаў пускаць практыканта ў хату. Тады маладыя пачалі назначаць сабе спатканні ў лесе.

Аднаго вечара дзяўчына, седзячы на вялікім камені на ўзлеску, чакала свайго каханага. Раптам з хмызняку выскачыў вельмі ўзлаваны зубр. Сустрэўшы дзяўчыну, апранутую на дадатак у яркую сукенку, накіраваўся ў яе бок. Анямелая дзяўчына не магла рушыцца з месца. Гэта яе і згубіла. Зубр вокамгненна ўзяў яе на рогі. Дзяўчына пранізліва закрычала. Крык пачуў паспяваючы на спатканне практыкант, але калі дабег на месца, убачыў толькі бясформенны камяк цела, які звер яшчэ раз падкінуў уверх, пасля чаго ўцёк у лес. З раздзертым сэрцам нахіліўся хлапец над астанкамі сваёй каханай. Толькі рэшткі добра вядомай сукенкі маглі яго пераканаць, што гэта была яна і што страціў яе назаўсёды. Ад жаху і болю стаяў нейкі час акамянелы. Калі крыху прыйшоў у сябе, хісткім крокам накіраваўся да бацькі нешчаслівай дзяўчыны, каб занесці страшную вестку. Яшчэ ў тую ж ноч астанкі дзяўчыны былі занесены ў хату лесніка.

Назаўтра людзі бачылі практыканта, які ў нявыказаным смутку надаваў каменю, на якім сядзела дзяўчына, суровую форму помніка. Потым, закінуўшы стрэльбу на плечы, знік у лесе. Праз пару дзён знайшлі ў пушчы забітага зубра. Меткі стрэл праз вочы да мозгу паклаў канец яго жыццю. Юнака ніхто больш не бачыў.

Гісторыю гэту пачуў і запісаў у 1891 г. журналіст Ф. Ц. Келлер. На жаль, невядома дакладна, у якой частцы пушчы здарылася гэтая трагедыя. Па той жа прычыне невядома, дзе можна было б шукаць камня-помніка. І ці ён наогул захаваўся да нашых дзён. А мо чытачы „Нівы", якія жывуць на тэрыторыі пушчы ці ў яе ваколіцы, больш ведаюць пра апісанае здарэнне? Мо таксама ведаюць, дзе знаходзіцца камень-помнік, а толькі не ведаюць яго гісторыі? Калі б хто нешта ведаў, няхай напіша ў рэдакцыю.

Пётр Байко

Беларуская літаратура — Аляксандр Баршчэўскі

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЯНКА КУПАЛА — ЧАСТКА XIV

Тыповай рысай многіх грамадскіх вершаў Купалы з'яўляецца тое, што ў іх паэт узалежнівае характар сваёй паэзіі ад характару народнага жыцця. Гэтая залежнасць вельмі моцна падкрэслена ў вершы, які пачынаецца ад слоў „Kto z was druhy...". У творы паэт падкрэслівае існаванне непасрэднай сувязі паміж сваёй творчасцю і жыццём бедных зняволеных людзей.

Kto z was druhy, bracia moi,
Żal uśmierzy, łzy ukoi,
Moje łzy tułacze?
Szukam pociech w pieśni swojej,
Lecz się lira w smutek stroi,
Z pieśnią tęsknie płacze.
Wyszli w pole już oracze,
Serca cieszą się junacze.
A pot lica znoi.
O zbiór plenny lud kołacze.
... Grad zbił plony... słychać płacze...
Płaczą bracia moi.

У такіх вершах, як „Fragment", „Tułacz", „Ze wspomnień", „Nie dla was", „Białorusin", паэт стараецца акрэсліць прычыны сялянскай нядолі. Наогул у гэтай справе ідзе ён па слядах людаманскіх пісьменнікаў XIX ст. Нярэдка прыпісвае ён вынікам характар прычын.

Тыповы ў гэтым сэнсе з'яўляецца верш „Białorusin":

To Białorusin którego stoczyła
W bagnisko nędzy ciemnota-macocha
Bogactwo jego — chatyna pochyła,
A celem życia — siekiera i socha,
A kresem cierpień — karczma i mogiła.

У вершы выразна паэт сцвярджае, што ў багну нэндзы беларуса спіхнула цемра. У сапраўднасці стан рэчаў выглядаў наадварот. Не цемра давяла селяніна да бяды, а бяда да цемры. І таму вера пісьменнікаў-народнікаў у тое, што даючы селяніну асвету, можна змяніць радыкальна яго побыт, была наіўнай. У часе пісання польскіх вершаў Купала яшчэ не разумеў таго, што радыкальна палепшыць жыццё селяніна могуць толькі змена класавых адносін і звязаная з імі асветніцкая рэвалюцыя.

Сялянская постаць у польскіх вершах Купалы, хутчэй нагадвае манекен і матэрыяльнае ўбоства, чым чалавечую асобу, для якой характэрная і эмацыянальнасць і ўражлівасць, акрэсленыя погляды, імкненні і прынцыпы. У гэтых творах селянін не прамаўляе, не пастулюе, не дзейнічае. Ад імя забітай, нямой істоты прамаўляе паэт, які становіцца ў позу абвінаваццеля і абаронцы.

Нягледзячы на ўсю ідэйную і мастацкую слабасць ранніх вершаў Купалы, былі ў іх ужо той элемент грамадскага, які дайшоў да голасу ў спелых беларускіх вершах паэта.

МЕЧЫСЛАЎ ДРОНЖЫК

У Польшчу пераехалі ў 1946 годзе. Бабуля, з боку маці, якая жыла ў Боцьках, напісала:

— Прыязджайце, вайна закончылася. Будзем разам.

І пераехалі, маці і два сыны. Бацьку Мечыслаў Дронжык памятае вельмі слаба. Калі той у 1942 годзе ўступіў у Дывізію імя Тадэвуша Касцюшкі, маламу Мечыславу было толькі шэсць гадоў. Жылі яны тады ў Брэсце. І больш ужо бацькі ён не ўбачыў. У 1946 годзе прыйшло паведамленне, што загінуў у 1943 г.

Прыехалі яны ў Польшчу. Сустрэліся з бабуляй, з блізкімі. Вайна, яна ўжо закончылася, але спакою яшчэ не было. Яшчэ гінулі людзі. Банды — кружыла гэтае страшнае слова. Выращылі ехаць на вернутыя землі. Шчэцінскі Старгард.

— Ідзем вуліцамі, ідзе многа людзей такіх, як мы, — успамінае. — Вуліцы пустыя, павыбіваныя ў дамах вокны. І што нейкі час праўднік і апякун пытае: — Каму падабаецца гэты дом? — і пакажа на будынак. — І ахвотныя застаюцца, а астатнія ідуць далей. Гэта мне моцна запамяталася. Жудасны настрой, выкліканы апусцелым выглядам горада, перапалохаў маці, і Дронжыкі вярнуліся назад у Боцькі. Але ў бабулі сбая сям'я, а поля нянадта. Пражыўшы год, выбраліся ў Бельск. Пачалася

новая карта ў жыцці Мечыслава. Маючы за сабой тры класы школы, закончаныя ў Брэсце, і адзін у Боцьках, у Бельску паступае ён у пяты клас. Потым два гады рамеснай школы ў Гайнаўцы, Механічны тэхнікум у Беластоку і ў 1956 годзе проста з-за школьнай парты ў салдацкі мундзір. Два гады ў арміі. І 1958 год. Першая самастойная праца. Пачынаў стажыстам у інспектараце ПЗУ ў Бельску Падляшскім, затым рэвідэнтам у ВСС „Сполэм" і ад 11 лістапада 1960 года аж па сёння ў бельскім аддзеле прадпрыемства „Прэса-Кніжка-Рух". Пачаткова быў кіраўніком гандлёвай секцыі, а ад 1965 года стаў дырэктарам.

— Найбольш мяне цешыць той крок, які меў істотнае значэнне для нашай далейшай працы, — гаворыць. — Калі прыпомню тыя часы, калі пачынаў я тут як толькі што спечаны кіраўнік, дык аддзел нашага прадпрыемства памяшчаўся ў васьмі будынках, раскінутых па цэлым Бельску. Пакуль аформіш нейкую справу, дык столькі патраціш часу, што аж страшна. І гэтым істотным крокам лічу я атрыманне ў карыстанне ў снежні 1974 года новага будынка.

Памалу фармаваўся працаўнічы калектыў. Узаемнае зразуменне і дапамога. Хаця дарога да яго не была такой лёгкай.

— Ужо аднойчы думаў, што ўсё кіну, — ківае галавой. — Усё, здавалася, ідзе добра. Разумеемся. Людзі зжыліся. Я на іх ніколі не гляджу як дырэктар, а як працаўнік такі, як і яны. І гэта памагала нам працаваць. Але вось аднойчы трэба было выехаць на трохмесячныя курсы. І пачалі выкарыстоўваць маю адсутнасць. Не, не нашы, другія. Абпілі, уладзілі. І пішуць мне мае працаўнікі, што ўжо, моў, і кандыдат на маё месца ёсць. І мне тады так зрабілася крыўдна, што думаў адыйсці. Во чаму за плячыма, чаму не хопіць адвагі сказаць у вочы...

Мечыслаў Дронжык безупынна ў пошуках. Стараецца ўводзіць у жыццё прадпрыемства нешта новае, новыя формы працы. Вось хаця б сама форма стварэння клубаў. Прыкладна ёсць недзе ў вёсцы святліца, а ў іх непатрэбна стаіць нейкая падстарэлая мэбля. Дык перадаюць яе туды. Дапамагаюць у працы. І калі моладзі спадабаецца гэтая форма, сама прыходзіць і просіць заснаваць клуб.

Наступная, вельмі цікавая форма — стварэнне дзіцячых ясляў. Ёсць, прыкладна, ратацыйныя блокі з прызначэннем для маладых сямействаў. Вядома, часамі трэба выйсці ў горад, а няма з кім пакінуць дзіцяці. Вось і выгаспадароўваюць кавалак памяшкання. Ёсць апякун. Трэба выйсці — пакінуў на гадзінку ці дзве дзіця ў гэтакіх яслях і ідзі спакойна.

У бягучым годзе ў снежні ў Дронжыкаў радасная гадавіна — дваццаць гадоў сямейнага сужыцця, шчаслівага сужыцця. Дык каб і наступныя дваццаць гадоў былі такімі ж сонечнымі і цёплымі.

М. Шаховіч
Фота аўтара

БУГ У АГНІ

РАСКАЗ ЛУЧКО

Шукаючы над Бугам слядоў палітрука Локцева, я паўторна наведаў Аляксандра Лучко, які зараз жыве ў Турне Малой. У 1941 годзе быў ён 15-гадовым хлапчуком і разам з бацькамі жыў у Слохах Аннапольскіх.

— Наша хата, — кажа ён, — знаходзілася з таго канца вёскі, дзе дарога ідзе ў Сямяцічы, з правага боку, бліжэй лесу. А ў суседа, у Чырынды, памяшчаўся спачатку штаб тых ваенных, якія пазней займалі тутэйшыя „точкі". Зімою саракавога года адразу ў яго абсталяваліся. Шкада, што гэтага Чырынды ў Слохах няма, бо пасля вайны ён выехаў на пастаяннае жыхарства ў Савецкі Саюз. Мог бы вам шмат чаго расказаць пра гэтых рускіх афіцэраў. І я іх усіх таксама добра ведаў. Каб давялося сустрэцца, то напэўна пазнаў бы. **Еськоў, Сазонаў, Шэўлюкоў, Шыбакоў** — гэта афіцэры. **Белавусаў, Курачкін, Грэкаў, Сейсаў, Плаксей** — гэта радавыя. Пасля, на весну 1941 года, пабудавалі яны сабе зямлянкі ў лесе і там размясціўся іх ваенны лагер...

Дзядзька Аляксандр апавядае мне пра ўсё гэта так упэўнена і свабодна, быццам здарылася яно ўчора на кірмашы, а не 40 гадоў таму назад. Слухаю і думаю: *верыць ці не верыць яму?*

Нядаўна, у ліпені гэтага года, сустрэў ён у Турне аднаго з даўнейшых сваіх ваенных знаёмых. Быў гэта ротны кухар Пятро Плаксей. Звеў я іх спецыяльна недалёка ад дотаў, дзе яны калісьці сустракаліся і дзе зараз Аляксандр Лучко мае сваю сенажаць. Доўгую хвіліну стаялі яны моўчкі і ўзіраліся на сябе дапытліва.

— То вы можа будзеце Плаксей? — няўпэўнена запытаў урэшце селянін.

Тады і ўзніклі ў мяне назойлівыя хістанні: паўтараць ці не паўтараць людзям усё тое, што так упэўнена расказваў мне Аляксандр Лучко? Памяць у яго — не выключэнне ад агульных правіл. З бегам часу яна шмат чаго губляе — як у кожнага з нас. Значыць, можа ён памыляецца. Дык што? Я ж не займаюся навуковым даследаваннем гісторыі нашай зямлі. Мяне перш за ўсё

(Працяг на стар. 6)

(Працяг са стар. 1)

Маё жыццё —гэта хлеб

— Гэтак добра — адразу з-за школьнай парты ў вытворчасць, — паясняе. — Здабытыя веды ажыццяўляеш на практыцы. А гэта дзве зусім розныя справы. Калі на ўроках трэба было зубрыць розныя рэцэптуры, то тут іх трэба было выкарыстоўваць пры мяшанні цеста, рыхтаванні закваскі. А мука муцы няроўная. І трэба было няраз выпрацоўваць сваю тэорыю, такую, якой патрабавалі б абставіны.

У 1974 годзе пакінуў ён пякарню, але ў сваёй прафесіі працаваў далей. Паўтара года быў ён інспектарам па пякарнях на былыя Гайнаўскі і Бельскі паветы. Адна вытворчасць не давала спакою. Хацелася зноў быць штодзень у пякарні, цешыцца з кожнага выпеку. І ў лютым 1975 года запрапанавалі яму кіраўніцтва пякарні ў Кляшчэлях.

— Будынак, у сэнсе магчымасці вытворчасці, не новы. З 1957 года. Адна толькі печ і ў асноўным настаўлена на выраб хлеба і па меры магчымасці булак. А тут і пасада такая адказная, — гаворыць.

Дзень па дні ўваходзіў В. Мацейчук памалу ў рытміку на новым месцы працы. Спачатку былі цяжкасці. Вядома, новы кіраўнік. Што за чалавек? Як будзе далей?

Кіраўнік пякарні ў Кляшчэлях Валяр'ян Мацейчук.

— Але цэлае сэрца пякарні — гэта пекары, — гаворыць. — А ўсе яны вопытныя. Не адзін год працавалі ў пякарні, не адзін бохан хлеба аддалі яны на стол людзей. І я ім з першых дзён поўнасцю давераў. Гэта толькі і выключна іх заслуга ў тым, што наша пякарня карыстаецца вялікім прызнаннем у людзей.

Галоўным прадуктам з'яўляецца хлеб. 3,5 тоны розных гатункаў хлеба за адны суткі. Пякуць тут і пазнанскі, і тарунскі, і старапольскі, і літоўскі. Хлеба пякуць столькі, колькі патрабуюць. Ён з'яўляецца найважнейшым у жыцці чалавека. Калі меншае запатрабаванне, дык робяць булкі. Ад 1977 года, выгаспадараваўшы памяшканне, уладзілі прадукцыю піроэнага. Адна печ, а столькі розных гатункаў пячэння. Як паспяваюць? Выкарыстоўваюць тут кожную хвіліну, калі вольная печ. Пакуль падрыхтуюць другі заклад хлеба, дык пякуць піражнае.

Кляшчэлеўская пякарня забяспечвае сваімі вырабамі аж трыццаць пунктаў, якія знаходзяцца ў Чаромхаўскай, Дубіцкай і Кляшчэлеўскай гмінах. Гадавы план на 5,3 мільёна злотых ужо перавыканалі ў канцы жніўня. А яшчэ ж амаль паўгода. Смачны хлеб тут пякуць.

На вуліцу пацягнула духмянасцю. Вынялі з печы новы заклад. Неўзабаве паедзе ён проста на сталы. Адрэзаўшы кавалак з бохана, кожны скажа: гэта хлеб з Кляшчэляў.

Міхал Шаховіч
Фота аўтара

Старое „бужыска" каля вёскі Вайкаў над Бугам. *Фота М. Гайдука.*

АДЗІНАЦЦАЦЬ

Гляджу я часта у акно,
Ямчэ часцей цераз „юдаша".
Бачу я лужы і варон,
Страшную цыфру адзінаццаць.
А гэты рэзкі скрып дзвярэй
Нічога не абазначае:
Сусед вярнуўся, як штодзень,
Будзе гуляць ён з малышамі.
Згасіце нават свято зор,
І сонца з месяцам згасіце,
І электрычнае святло,
Хай адзінаццаць не страшыць мяне.
Здаецца, хвошча па вачах,
Бы тыя палкі-галавешкі,
*Або пастаўлены наштор*ц*
Два пальцы з дулі для насмешкі.
І над маёю галавой,
Расце рагамі адзінаццаць,
Рагочуць сцены: го! го! го!
І ўжо няма куды хавацца.
Кошка аблезлая маўчыць
І ўсё такое нецікавае.
Добра было бы уцячы,
„Шлюбнага шчасця" не чакаць болей.

Цётка Мальвіна

ЯКІЯ МЫ ЛЮДЗІ

Па шчырасці

Да цікавай рубрыкі ў „Ніве", якую чытаю пастаянна, пастанавіў і я дакінуць сваё слова. У асяроддзі Бельска ідзе цікавая дыскусія. Яна патрэбна, павінна быць шчырай, імкнуцца да лепшага. А вось некаторыя заўвагі.

У апошнія гады распанавалася ў нашай краіне „сабепанства" і выгадніцтва. Яўныя парушэнні дысцыпліны працы, фінансавых спраў, а замазвалася ўсё гэта ўсялякімі знаёмствамі.

Наракаем на недахоп матэрыялаў і вырабаў. А то ж не адзін з нас ці нашых знаёмых, выязджаючы на „адпачынак" за граніцу, вывозіў пасцельныя матэрыялы, магнітафоны, розныя прылады, адзенне. Мы аб гэтым ведалі. Ведалі, што гэтых матэрыялаў не хапае нам самім у нашай краіне. Неаднаразова і мы ім памагалі ў „здабыванні" дэфіцытных рэчаў, каб наш „кум" ці „сват", вяртаючыся з-за граніцы, прывёз „зялёных".

Як жа часта чалавек з дыпломам вышэйшай школы працаваў на нашым прадпрыемстве і на нічым не знаўся — „ні бэ, ні мэ". Нічога не рабіў, гультайнічаў, браў вялікія грошы за званне. Яго не звальнялі з працы, не пераводзілі на „ніжэйшы столак", бо ён меў знаёмствы і „плечы".

Як жа часта сяляне „скрыгаталі зубамі" са злосці, калі чулі, што нашыя „Урсусы" ідуць на экспарт, а ім прапанавалі за „зялёныя" — за долары, нейкія трактары „Лейланды", якія куды горш нашых. А скуль жа мог узяць селянін долараў на гэты „Лейланд", меўшы ж нашыя залатоўкі, не мог купіць патрэбных машын.

Як жа часта селянін за тучніка, якога карміў каля года часу і здаў дзяржаве, не мог атрымаць гэтых 300 кг вугалю, а як і атрымаў, то амаль адно каменне.

Як жа часта, каб карова „мела вагу", селянін здаваў яе цельнай. Крыўдзілі мы яўна і з „рассудкам" самі сябе няраз.

Чаму дырэктар аднаго з СКРаў здаў на злом новы трактар? Сапраўды „здаў" — прадаў свайму знаёмаму „налева". А на скупку злому завёз усялякага жалеза з „барышом", атрымоўваючы адпаведнае пасведчанне. Многія аб гэтым ведалі. Чалавека гэтага перавялі з пасады дырэктара на кіраўнічае „крэсла" на другім прадпрыемстве, ды і так толькі тады, калі ён „свой" СКР давёў да руіны, эрабіўшы 9,5 мільёна страт — даўгоў у дзяржавы. Ён па сённяшні дзень не звярнуў дзяржаве ні адной залатоўкі.

Як жа часта, калі кагось з нас мучыў „кац" і мы не былі здольнымі да працы, ішлі тады да знаёмага лекара, клалі яму на стол „каперніка". Лекар даваў нам 4-5 дзён „хваробовага". Яўна ашукалі мы тут самі сябе. Не працаваўшы 4-5 дзён, мы нічога не выпрадукавалі. Прыкладна, мы як працаўнікі тэкстыльнага прадпрыемства не пашылі ў гэты час некалькіх пар штаноў. Не было адкуль іх даставіць у краму. Штаноў гэтых не мог купіць наш „сватбрат" і не мог купіць гэты ж самы лекар. Але тут то мы ўсе яўна крычалі, што ўсяму вінавата дзяржава. Не падумалі, колькі было і нашай — толькі нашай віны ў гэтым.

Усе мы навучыліся добра гаварыць слова „дай". „Дай" мяса, самаход, сучасны дом, прыгожае адзенне і г.д. А „дай" — гэта не цудатворца. Такога ў нашай краіне няма. І як кажуць старыя людзі, „Дай" — паехаў у Кітай", а ўсякае дабро трэба запрацаваць салідпай працай.

Іван Кірызюк

З НАРОДНАЙ АБРАДНАСЦІ. ВЕРАВАННІ

Зямля

Кінем вокам, а тут — то гладзь, як стол, засланая травяністым абрусам, то размаляваныя жаўцізной даспелага збожжа ўзгоркі, якія бягуць, нібы тыя хвалі, то зноў лес у далі таямніча чарнее. Стаіш, быццам бы ў абрысаваным цыркулем крузе, згары прыкрыты бледна-сінім празрыстым абажурам. І здаецца, каб увесь час ісці прама і прама, дык дайшоў бы туды, дзе неба сутыкаецца з Зямлёю. Не адзін з нас гэтак думаў. Хопіць толькі ўспомніць дзяцінства.

Форма Зямлі даказана даўным-даўно і няма ўжо сумнення, што ніякага спалучэння Зямлі з Небам няма, што з кожным крокам наперад перасоўваецца таксама і гарызонт. Задаванне пытання адносна формы Зямлі магло б загучаць як нейкі парадокс, але парадокс, які няраз можа мець вялікае значэнне ва ўяўленні аб народным вераванні. Нават найменшая, сённа, здавалася б, наіўная дробязь, можа быць рэліктам даўняга светапогляду людзей. „Зямля мае форму плоскую, — гаворыць дзевяностагадовая жанчына з Тымянкі, што ў гміне Нурэц. — Ну ты выобразь собі, коб Зэмля була кругла. То ж мы всі совгалісь б, а ні то і шчэ попадалі б. Ну як жэ Зэмля кружыцця? Коб вона кружылася, то тамтая гэн вульнышка хоть разочок була бы на заходовы, а то ўсё стоіт у одному місці", — паказвае на дрэвы.

З давен-даўна Зямля для людзей была свайго роду святасцю. У шматлікіх казках, песнях, баладах, ці навет сёння ў гутарцы з людзьмі надта ж часта можна знайсці і пачуць прыгожае параўнанне „маці-зямелька", „маці-карміцелька", „багаты, як зямля". Па сённяшні дзень жыве ў народзе песня, якую спяваюць на Вербніцу:

„Нэ я б'ю, вэрба б'е
. . . .
Будь бігучы, як вода,
Будь богаты, як Зэмля".

Да Зямлі заўсёды адносіліся з пашанай. Нельга было слаць у яе адрас брыдкіх і вульгарных слоў, нельга яе праклінаць, хаця часта выступае яна як элемент у праклёнах. І праклёны, у якіх адклікаюцца да інтэрвенцыі Зямлі, прыкладна — „Коб тэбэ Зэмля нэ носіла", або „Коб Зэмля твоіе кості выкінула", з'яўляюцца найгоршымі, найбольш страшнымі, таксама, як прысяга на Зямлю з'яўляецца найбольш абавязваючая.

Зямля, што вынікла са сказанага вышэй, параўноўвалася і параўноўваецца з жанчынай. Надзялялі яе тыпова людскімі рысамі. Бытавала ў свой час перакананне, з якога засталіся ўжо толькі водгукі ўспамінаў, што на весну Зямлю нельга біць. На весну яна зацяжарвае, пускае плод. Ды не толькі вясною. Зямлі ўвогуле нельга біць. Людзі верылі некалі ў тое, што Зямля не прыме таго памёршага, які пры жыцці яе біў.

Паводле людзей цяжарнасць Зямлі трывае да Благавешчання (Радаўніцы 8.IV). Перад гэтай датай нельга араць, нельга гарадзіць платоў, нельга выконваць тых прац, пры якіх трэба было б стукаць у Зямлю. Парушэнне гэтых законаў выклікала засуху, якая трывала цэлую вясну. І тады трэба было б абавязкова пакараць вінаўніка. Трэба было знішчыць усю тую працу, якую зрабілі, не зважаючы на забарону.

У народным вераванні адносна Зямліназіраліся таксама і магічныя практыкі, прыкладна, качанне на ніве ў праваднаы вечар. Няма проста ўстойлівасці ў паясненні гэтага здарэння. Найбольш блізкая і верагодная — гэта вера ў магчымасць перадачы цяжарнай Зямлі, якая рыхтуецца да родаў, часткі людскіх сіл.

Або на Юр'я (6 V) выходзілі на абсеянае жытам поле са спецыяльна спечаным караваем і пасвечанымі на Вербніцу вербамі. Каравай качалі на зялёнай ніве, а вербы ўтыкалі ў загон. Усё гэта дзеля добрага ўраджаю. Лаза вярбы сімвалізуе велічыню коласа, каравай — нарасласць. Хаця не значыць, што гэта адзінае паясненне. Ёсць тут вялікая свабода. Аднак аб паасобных з'явах і наземных элементах — у наступнай частцы.

М. Шаховіч

У беластоцкім тэатры. Сцэна з „Геды Габлер" Генрыка Ібсена ў пастаноўцы Ванды Ляскоўскай. У ролі Геды Тэсман Тэрэза Чарнэцка-Кастэцка, у ролі Ергена Тэсмана — Ежы Сех.

Фота Рамана Сенько.

ФАЛЬКЛОР

ЖНІЎНАЯ

Козак од'езджае, а дыўчына плачэ:
— Куды едэш, козачэ?
Козачэ, соколе, возьмы мэнэ з собою
на ўкраїну далеку!
Козачэ, соколе, возьмы мэнэ з собою
на ўкраїну далеку!
— Дыўчынонько мыла, што будэш робыла
на ўкраїні далекуй?
— Буду прасты-ткаты, зэлёное жыто жаты,
тэбэ віерно кохаты,
буду прасты-ткаты, зэлёное жыто жаты
тэбэ віерно кохаты.
Козак од'езджае, а дыўчына плачэ:
— Куды едэш, козачэ?
Козачэ, соколе, возьмы мэнэ з собою
на ўкраїну далеку!
Козачэ, соколе, возьмы мэнэ з собою
на ўкраїну далеку!
— Дыўчынонько мыла, што будэш там іесты
на ўкраїні далекуй?
— Буду хліеб з водою, абы сэрце з тобою
на ўкраїні далекуй!
Буду хліеб з водою, абы сэрце з тобою
на ўкраїні далекуй!

Ад Юстыны Галко, 1894 г. нараджэння, вёска Тафілаўцы гм. Дубічы Царкоўныя, запісаў 2 жніўня 1980 г. Мікалай Гайдук, мелодыю расшыфраваў Ян Бондар.

Куток практычных ведаў

ДОМ ВЯСЦ: -НЕ ЗАДАМ ТРАСЦ:

КУХОННЫЯ ПАРАДЫ

● Шклянкі і іншы шкляны посуд будуць прыгожа блішчэць, калі іх будзем мыць у вадзе, у якую дадамо крыху солі (2 лыжкі солі на 1 літр вады) і паласкаць у чыстай вадзе.

● Калі вы хочаце, каб кампот не разварыўся, трэба ўкінуць ужо ў кіпячы кампот лімонную скурку.

● Для мыцця кафляў у ваннай і кухні выкарыстоўваем цёплую ваду з аманьякам. Кафлі будуць бліскучыя і колер іх будзе яркі.

● Калі гаспадыня курыць папаросы, дык павінна выкарыстаць скурку лімона і пацерці ёю зажаўцелыя пальцы; жоўтыя плямы ад нікатыну будуць ліквідаваны.

● Смажаная пячонка не будзе цвёрдай, калі пасолім яе толькі перад самай падачай на стол.

● Нават самае цвёрдае мяса стане мяккім, калі на некалькі гадзін перад тым, як будзем яго смажыць ці варыць, спырснем яго алкаголем. Такое мяса не будзе пахнуць алкаголем, паколькі ён выпароўвае пры высокай тэмпературы.

● Рыба страціць не заўсёды прыемны арамат, калі ў гарачы тлушч, на якім яе смажым, дадамо некалькі кропель лімоннага соку.

● Запах цыбулі лёгка ліквідуем з посуду і талерак, калі пагрузім гэты посуд на некалькі мінут у салоную ваду.

● Лімоны доўга захаваюць сваю свежасць, калі загорнем кожны лімон асобна ў папяровую сурэтку і паложым у нейлонавы мяшочак, які будзем трымаць на найніжэйшай паліцы ў халадзільніку.

Гаспадыня

ВЕР-НЕ-ВЕР

Дарагі Астроне! Пішу да цябе першы раз. Спачатку прабач мне за памылкі, таму што я амаль не вучылася беларускай мове. Я вельмі прашу цябе, разгадай мой сон. Прысніўся мне хлопец, з якім я хаджу 5 месяцаў. Мне сніцца, што я раджу дзіця. Мне здаецца, што гэта яго дзіця. Але ён сядзіць побач, на ложку, з маёй сяброўкай, якая выйшла ў гэтым годзе замуж, і кажа, што калі дзіця будзе жывое, ён ажэніцца са мной, а калі мёртвае, то ён ажэніцца з гэтай маёй сяброўкай. Тут мне здаецца, што я раджу гэтае дзіця пры маёй маме і яна кажа, што яно мёртвае. Гэты хлопец кажа, што ён цяпер ажэніцца з маёй сяброўкай. Я яго прашу, але ён гэтага не слухае і гаворыць, што ажэніцца з сяброўкай. І на гэтым я прачнулася. Прашу цябе, Астроне, надрукуй мой сон у газеце.

Бася з Бельшчыны

Бася з Бельшчыны! Па-першае, добра, што напісала ты свой ліст па-беларуску. Лісты, напісаныя на беларускай мове, заўсёды друкуем у першую чаргу. Так што, як бачыш, нават у гэтым сэнсе варта вывучаць беларускую мову. Але трэба сказаць, што ты яе і так нядрэнна ведаеш.

Цяпер наконт твайго сну. Ён супярэчлівы. Тое, што ты спадзявалася дзіцяці, магло б для маладой жанчыны абазначаць шчасце ў каханні (для старой — хуткую смерць). Тут, аднак, маем дачыненне з нараджэннем дзіцяці, якое невядома, ці будзе жывое ці мёртвае. І гэта ўжо вельмі важны элемент. Бо калі б табе прысцілася, што дзіця здаровенькае, прыгожае, напэўна б абазначала гэта добры паварот у тваіх справах, радасць і шчасце ў каханні. Калі б дзіця было хворае ці брыдкае, магло б гэта абазначаць для цябе нейкую здраду ці сямейныя непрыемнасці. Тваё ж дзіця было зусім мёртвае, дык думаю, што пачуцці вашыя астынуць, і на гэтага твайго хлопца занадта лічыць ты не можаш.

Астрон

(Працяг са стар. 5)

РАСКАЗ ЛУЧКО

цікавіць народнае адлюстраванне гістарычных падзей.

— Калі ўспыхнула вайна... гэта было ў нядзелю раненька, то нас, мяне і сястру, мама разбудзіла і кажа: уставайце дзеці, мусіць вайна будзе. Сарваўся з ложка таксама інжынер Белякоў, ваенны спецыяліст ад пабудовы гэтых „точак", які кватэраваўся ў нас. Мы прыпалі да вокан, а па вуліцы, папад платамі беглі ўжо, сагнуўшыся, савецкія афіцэры, кіруючыся ў свае точкі. І нямецкія самалёты аж свісцелі над дахамі нашых хат...

Пасля ўсё супакоілася. Толькі з другога канца вёскі, дзе на загуменні размяшчаліся доты, ляцелі рэхам па наваколлі рэдкія чэргі хуткастрэлаў. Перамагла юнацкая цікавасць. Алёшка пабег у школу. На школьнай пляцоўцы заўсёды было поўна людзей. Прыходзілі паглядзець, як абучаюцца салдаты, у кіно і на танцы.

— Іду я на вёску, — працягвае свой расказ Аляксандр Лучко, — і бачу, што вясковай вуліцай ідуць лейтэнант Еськоў і яшчэ адзін баец, якога я па прозвішчы не ведаў. Лейтэнант без рубашкі, у адной кашулі, але з вінтоўкай у руцэ, а гэты баец — з кулямётам. Спыніліся на ганку ў Чырынды. Гэта апошні, ды яшчэ мураваны дом з таго канца вёскі. які выходзіць на Клекатова і Драгічын, значыць, на захад, адкуль маглі паявіцца немцы. Было горача. Лейтэнант Еськоў разам з байцом схаваліся ад сонца на гэтым ганку. І тады праз вёску праімчалася нямецкая машына. Ужо выскачыла за апошнія дамы, узбіралася на ўзгорак, за якім распасціралася ўрочышча „Воўчы дол"... І тады з „точкі", дзе сядзеў лейтэнант Сазонаў са сваімі байцамі, пасыпаліся стрэлы. Машына спынілася. Лейтэнант Еськоў узяў ад байца кулямёт і чакаў, што будзе далей. Настала цішыня. З „точак" таксама не стралялі. Прайшло некалькі хвілін. Тады асцярожна адчыніліся задняя дзверцы машыны, і немец найперш выкінуў свой партфель, а затым і аўтамат. Пачакаў яшчэ хвіліну і сам выскачыў. Схаваўся за груду камення, прылёг і ляжыць, а лейтэнант Еськоў назірае за ўсім гэтым. Прыцэліўся і чакае. Немец, невысокі, але тоўсты, у парадным мундзіры, з медалямі, высунуў галаву з-за кучы каменняў і хацеў уцякаць далей. Еськоў па ім... адну кароткую чаргу і канец. Гітлераўскі маёр распластаўся на траве.

У машыне аставаўся яшчэ паранены шафёр. Лейтэнант Еськоў не чапаў яго; а жыхары Слох ім заапекаваліся... Вораг таксама ж чалавек. Але гэта ўжо іншая гісторыя.

Віктар Рудчык

Малодшы лейтэнант Еськоў Аляксандр Васільевіч — камандзір дота „Чорны".

Сардэчныя тайны

Дарагое Сэрцайка, з Міркам хаджу я ўжо тры гады. Пазнаёміліся, калі я вучылася ў варшаўскім вузе. Але я ўжо другі год працую ў вёсцы, на Бельшчыне, настаўніцай. Бачымся мы цяпер нячаста, бо Мірэк жыве і працуе ў Варшаве. Летам, калі былі яшчэ канікулы, а Мірэк у водпуску быў, мы амаль цэлы месяц правялі разам у маіх бацькоў на вёсцы. І тады мы ўжо пра вяселле гаварылі. Пад канец канікул я была ў Мірка ў Варшаве і тут ужо вызначылі і тэрмін нашага шлюбу. Нядаўна падаліся на чаргу ў ЗАГС. І пачалі рыхтавацца да вяселля. Ужо і ў ваколіцы вестка аб маім вяселлі разышлася. Дзяўчаты з нашай вёскі зайздросцілі мне, што буду варшавянкай. А я толькі ўсміхалася, бо чаго ж, і хлопец прыстойны, на добрай пасадзе... Толькі і лічыла дні, калі кольцамі вянчальнымі абменімся. І нічога дрэннага не прадчувала, аж тут во вестка якая. Прыехала дзяўчына з нашай вёскі, якая вучыцца ў Варшаве. Якраз і я тады была дома. Спаткаліся мы. А яна мне і кажа такое. Нібыта сяброўка яе бачыла Мірка з дзяўчынай. Ішлі па вуліцы, усміхаліся, гаварылі нешта. Відаць, што неабыякавы яны сабе. Мяне аж затрэсла, калі гэта пачула. Я хутка пайшла дамоў і расказала пра ўсё маме. Мама таксама знервавалася. Калі крыху супакоіліся, давай вырашаць, што ж рабіць. Я кажу, што забяру паперы з ЗАГСу і канец. Але мама кажа, каб гэтага не рабіла. Я кахаю Мірка і хацела б, каб ён быў маім мужам. Але ж ён во што робіць! Сэрцайка, можа ты мне параіш, што рабіць?

Эля з Бельшчыны

Эля! А калі нават і іншоў з дзяўчынай? Ці ж ён, жывучы і працуючы ў Варшаве, знаёмых не мае? Мо з сяброўкай з працы дамоў вяртаўся, мо знаёмую на вуліцы спаткаў. Што гаварылі, усміхаліся, гэта ж звычайная з'ява. Ці ж таму, што ўжо мае жаніцца, дык здалёк павінен абмінаць знаёмых дзяўчат? Калі такіх правіл трымацца, дык, ажаніўшыся, бадай, у пустыню ўцякаць трэба. Ты ж настаўніца, прадумай справу і абы плёткамі не пераймайся.

Сэрцайка

Кансультацыя ЮРЫСТА

ПЫТАННЕ: Ц. быў прыгавораны на два гады турмы. Выкананне кары спынена ўмоўна на чатыры гады. Адначасова суд абавязаў Ц. кампенсаваць страты, якія ён выклікаў дзеяннем, за якое ён прыгавораны. У апошнім часе Ц. часта хварэе і яго заробкі ледзь хапаюць на пражыццё. Таму ён не сплачвае прадпрыемству належнае, да якога суд яго абавязаў. Прадпрыемства звярнулася ў суд, патрабуючы абавязання Ц. да заплаты сумы, засуджанай ад яго ўжо ў справе карнай. Ці магчыма, каб суд другі раз засудзіў ад Ц. кампенсацыю? Ці кара турмы будзе выканана, калі Ц. не сплаціць належнасці?

АДКАЗ: Спыняючы ўмоўна выкананне кары, суд можа налажыць на абвінавачанага абавязак кампенсаваць шкоду, якую ён злачынствам прычыніў. Невыкананне гэтага абавязку можа быць прычынай, па якой суд загадае выканаць кару турмы. У гэткім выпадку прыгавор становіцца выканаўчым тытулам у часткі, якой прысуджана кампенсацыя. Суд загадае выканаць кару, калі сцвердзіць, што абвінавачаны можа прынамсі ратамі сплаціць доўг, але злосна ад гэтага ўхіляецца. Не было б асноў да выканання кары, калі б абвінавачаны па аб'ектыўных прычынах не мог сплачваць доўгу. Пакуль суд не адмяніў умоўнага спынення выканання кары, прыгавор карнага суда не прадстаўляе выканаўчага тытула і прадпрыемства, якому прычынена злачынствам шкода, можа звярнуцца ў суд і той прысудзіць прадпрыемству належнае. Зразумела, што ў гэткім выпадку абвінавачаны мае абавязак заплаціць належнасць толькі адзін раз.

ТРЫБУНА чытачоў

ЧАМУ?

Чаму ў нашым раёне рэдка паяўляюцца паштоўкі з помнікамі старыны з тэрыторыі Гайнаўшчыны, Сакольшчыны ці Бельшчыны? Вось для прыкладу, у Бельску ў кіёску „Рух" адна экскурсія адразу закупіла ўсе паштоўкі з каляровай царквой з Сямяціч. А ёсць жа прыгожыя цэрквы ў Белавежы, Новым Беразове, ды і ў іншых мясцовасцях. Прадпрыемства „Рух" павінна задбаць, каб мясцовыя помнікі старога будаўніцтва былі паказаны на каляровых паштоўках у шырокім маштабе.

І. Кірызюк

А ТАК!

Заглянуў я аднойчы ў кіёск „Рух" на чыгуначнай станцыі Чаромха і спытаў прадаўшчыцу Яўгенію Блашчук, якіх газет прадае яна найбольш. Яна сказала: „Газеты вспулчэснай" — 125-140 экз. разыходзіцца ўжо да гадзіны 10. Кожны тыдзень атрымліваю 80-95 экз. „Нівы" і праз два-тры дні нічога не застаецца. Калісь таго не было.

Уцешыўся я, што наш часопіс ядна штораз больш прыхільнікаў сярод шырокага круга чыгуначнікаў.

(ус)

САЖАЛКІ

На пасёлку „Цэнтр" на вул. Пушкіна ў Бельску было некалі многа зелені. Цяпер, на жаль, наваколле тут прыпамінае пустыню. Засталася сажалка, у якой яшчэ жывe рыба — карасі. Але сажалка гэта зусім не загаспадарана. А нават калі праводзілі тут будаўнічыя работы, адну пятую частку сажалкі засыпалі зямлёй. Добра было б заняцца гэтай сажалкай, абгарадзіць, абсадзіць прыгожымі дрэўцамі. І карасям было б выгадней і людзям прыгажэй. Варта, каб гэтым заняўся пасялковы камітэт.

*

У сяле Крывяцічы ля дарогі ў Чорны лес ёсць дзве сажалкі з вадой. Выгляд гэтых сажалак не ўпрыгожвае сяла. Сажалкі неагароджаныя. Няшчасце можа здарыцца, бо да сажалак неабмежаваны доступ маюць малыя дзеці, часта тут гуляюць.

Трэба было б глыбокую сажалку абламаць бетоннымі плітамі і абгарадзіць. Актыў сяла Крывяцічы пры дапамозе гмінных улад у Орлі павінен як мага хутчэй прыступіць да ўпарадкавання і ачышчэння наваколля сажалак. Крывяцічы ж у Арлянскай гміне лічацца сялом гаспадарным.

Іван Кірызюк

ЗБЫЎСЯ СОН

Прачнуліся яны вельмі рана. Была гэта серада. Кірмаш у Гайнаўцы. Тамаш, прачнуўшыся пытае: а што, лье? Ага, як заўсёды, толькі невялічкі. Напэўна перастане, старая, развaжае Тамаш. Такі паедзеш на кірмаш, хоць і дождж. Прывыклі да ўсякага ў гэтым годзе. Ён жа ў кожны дзень ідзе, а сонца як бы і прапала недзе. А на кірмаш ехаць трэба. Парасят трэба прадаць і купіць што-колеч. І некалькі пудзікаў збожжа захвацім прадаць, — кажа Тамаш. Ты з пудзікамі пачакай, — гэта жонка. Каб потым сабе не купляў. Як пачнеш збожжа красці так, як сена, то весела не будзе. Не бойся, жонка, нам даволі будзе. Ну, і дождж перастаў. Каня я ўжо пачысціў і падкаваў нядаўна. Павязу цябе, як паню. Ведаеш, дарагі, цяпер паны ездзяць модна не конямі, а машынамі або трактарамі. А конь? Што ж конь? Прайшоў яго час. Чакай, чакай, даражэнькі, кажа яна, вось што мне ўначы прыснілася. Ведаеш, я паноў вазіла карэтай. Прыгожай, запрэжанай у жарабцы. Уначы сніцца ўсялякае глупства. Гэта плятня — і сны тваe і паны. Праз 20 мінут выходзь і паехалі. Цьфу, дурань. У нішто не верыць. На кірмаш прыехалі з фасонам. Ну, кажа Тамаш старой, пачакай ля фуры, я разглянуся, як плацяць за парасят.

Як разгляпуўся, то ледзь вярнуўся, амаль на чатырох...

Г. Мароз

КЛУБ У НАРВЕ

Ёсць у Нарве розныя крамы, ГС, гміна, банк, асяродак здароўя, малачарня, ПОМ, ГЗБВ, раміза, а да вясны 1980 года быў і клуб гаспадара. Дык вось і хачу расказаць аб гэтым клубе і рамізе (клуб змяшчаўся ў рамізе). Бывалі гэтую рамізу ўжо вельмі даўно. Людзі з цэлай Нарвы працавалі тут грамадскім чынам, ды і фінансамі памагалі. Хадзілі ад хаты да хаты, збіралі грошы, а хто багацейшы — даваў падвойную суму. Ніхто не пярэчыў, думаў, што яго дзеці, унукі будуць мець дзе культурна займацца. І споўніліся мары дзядуляў: дзеці іх атрымалі месца, куды можна зайсці ў вольныя вечары, ды і патанцаваць было дзе. Забавы адбываліся вельмі часта. І ў суботу, і ў нядзелю. І вясельныя забавы тут адбываліся. Я і сама памятаю, было тут вельмі весела. Быў свой мастацкі калектыў. З'язджалася вельмі многа моладзі з суседніх вёсак.

Вельмі дзівавалася ў гэтым годзе мая сястра, калі прыехала да мяне з сяброўкай. Вечарам пайшлі мы ў рамізу пагуляць, але зараз і вярнуліся. — Няма ў Нарве забавы, — са злосцю сказала яна, — клуб у рамонце. — Не злуйся, сястрычка, кажу я, — будзе яшчэ ў гэтым годзе другі твой водпуск, прыедзеш і забава будзе ў адноўленым клубе.

Ды я памылілася. Будынак адрамантаваны, але клуба няма, з жалем гавораць людзі. Маці дарослых дзяцей найбольш перажываюць тым, што няма клуба. Клуба няма, але ёсць рэстаран. Лета было дажджлівае, але моладзі нямнога сядзела ў бацькавай хаце. Пасля работы хочуць кудысьці выйсці, сустрэцца з равеснікамі. Але куды? Клуб закрыты, а ў парку дождж ліецца за каўнер. Будка ПКС замалая, каб змясціць усю моладзь з Нарвы. Дык ідуць у рэстаран. Там цёпла і суха. А ў рэстаране сядзець бяздзейна не выпадае. Бяруць тады адно піва, другое і так пачынаецца вялікае п'янства, так распіваецца моладзь з Нарвы. А ёсць яе вельмі многа. Пры ПОМе працуе прафесіянальная школа. Вельмі многа моладзі жыве ў ПОМаўскай рабочай гасцініцы. Пасля работы ходзяць яны, як блудныя, па вуліцах, з нудоты пачынаюць біцца, п'юць. А клуба таго, мабыць, ужо і ўвогуле не будзе, бо ўлады забралі яго на залу пасяджэнняў. Куды падзенецца моладзь у доўгія асеннія і зімовыя вечары? Ці толькі рэстаран мае быць для іх месцам адпачынку?

(лс)

P.S.

Дарагая рэдакцыя, я чытаю кожны нумар „Нівы", але пісаць добра не ўмею. Прабач за памылкі. У Нарве ёсць многа праблем, аб якіх можна пісаць, толькі не ведаю я, ці магу пісаць так, як вось гэта.

Ад рэд. Дарагі чытач! Вельмі добра напісалі вы і не толькі можна, а нават трэба пісаць пра ўсе праблемы вашага вялікага і цікавага мястэчка. Так, як вось гэта вы напісалі.

ЦІ ТАК ПАВІННА БЫЦЬ?

Бельскае прадпрыемства „Польмазбыт" на вул. 1 Мая мае сваю базу. Справа ў тым, што механікі, якія мыюць самаходы да рамонту, брудный вадой заліваюць тратуар і наваколле спажывецкай крамы № 17. Вакол гэтай крамы робіцца сапраўднае балота. Як кажуць працаўнікі крамы № 17, іх просьбы, каб так не рабілі, не далі ніякіх вынікаў.

Трэба было б, каб бельскі санэпід заняўся гэтай справай.

Іван Кірызюк

АГАЛОСКІ

З ПРЫВІТАННЕМ ІВАНУ ІГНАЦЮКУ

Паважаны сябра, з хваляваннем прачытаў я вашу заметку пад загалоўкам „Пра сябе", у якой звяртаецеся да нас, беларусаў, з заклікам супрацоўнічаць. Гэта несумненна. Беларусы і ўкраінцы маюць многа супольнага як у гісторыі, так і цяпер. Народная ўлада стварыла нам магчымасці супольна жыць, абменьваца вопытам. Я поўнасцю з вамі згаджаюся і прыемна будзе некалі сустрэцца з вамі.

В. Семянюк

КАБ БЫЛО ЦЕСНА ЗВЯЗАНА

Усхваляваў мяне артыкул з рубрыкі „Якія мы людзі" Івана Ігнацюка з Любліна. Вельмі добра, што аўтар нідзе і ніколі не цураўся свайго нацыянальнага і сацыяльнага паходжання. Каб мы ўсе такімі былі! Прыемна і тое, што „Ніва" ва ўкраінскім клубе лягжыць побач „Нашага слова" і чытаюць яе ўсе.

У „Ніве" наш фальклор збірае рэдактар Мікалай Гайдук, а вось сярод украінцаў гэтым займаецца Іван Ігнацюк. Яны абодва імкнуцца да адной гістарычнай мэты: каб народная скарбніца ніколі не загінула. Добра было б мець кніжку пад загалоўкам „Украінская раворка сяла Данцы". Мы нецярпліва чакаем і кніжнага выдання фальклору, які збірае Мікалай Гайдук. Згаджаюся з Іванам Ігнацюком, што паміж намі павінна быць заўсёды дружба і братняя любоў, каб усё было цесна звязана.

М. Панфілюк

ПРЫГАЖОСЦЬ І МАРНАТРАЎСТВА

Часта паяўляюцца прыгожыя артыкулы Э. Вайсковіча аб развіцці горада Гайнаўка. Мне давялося пабываць у Гайнаўцы і ўбачыць, як яна будуецца. Я ўбачыў жылёвы пасёлак „Цэнтр", які прыгожа рассеўся ў сярэдзіне горада сваімі блокамі.

Будуецца прыгожа, але колькі там марнуецца матэрыялаў — гэтага ніхто не бачыць. Прыкладаў. Пляц пабудовы ад вуліцы 1 Мая быў абгароджаны этэрнітам, а яго ж сяляне са свечкай шукаюць па магазінах, каб накрыць будынкі. І не магу знайсці. Той жа этэрніт праз нейкі час быў так знішчаны, што ні на што больш не быў прыдатны. Ці ж гэта не марнатраўства? Будову гэтую вядзе Бельскае будаўнічае прадпрыемства.

Варта высніць, што пляц пабудовы можна абгарадзіць сеткай і, шануючы яе, можна выкарыстоўваць па некалькі разоў на розных будоўлях, а этэрніт прадаць людзям, якія яго так патрабуюць.

М. Лук'янюк

АБ МАГІЛЕ Ў АДРЫНКАХ

Дарагая „Ніва", у адным з апошніх нумароў было напісана аб забытай магіле ў вёсцы Адрынкі. Хачу пaяснiць, што пасля вайны косці гэтых салдат былі перавезены ў Бельск, а што засталося, тое былы солтыс перавёз і закапаў пад каплічкай, што знаходзіцца ў лесе, каля Адрынак. Там цяпер ёсць агароджаная магіла, стаіць крыж, цвітуць кветкі. А на тое месца, дзе былі пахаваны салдаты, школьнікі заўсёды ў Дзень Перамогі насілі кветкі і мінутай цішыні ўшаноўвалі памяць аб загінуўшых.

І гэтую пяціканечную звязду зрабіў аднойчы адзін са школьнікаў, мой калега Толік Анхім. Цяпер дзеці ездзяць у гмінную школу ў Нарве. Мо і не будзе ўжо каму зайсці паглядзець гэтае месца. Але ж найважнейшае, што аб гэтых салдатах зусім не забылі, бо і ў Бельску ёсць памятнік і каля каплічкі людзі адсвежваюць магілу — садзяць і прыносяць кветкі.

Аліна Кулеша,
Адрынкі

З расказаў дзеда Раманчука

ЯНКА БУДУЕ НОВУЮ ХАТУ

Вясна. Сонца свеціць і грэе. На душы світло. Жаваранкі ў небе аж заліваюцца. Янка складае новую хату. Яна не новая, але разабраная і трэба было злажыць. Дылі пазначаны нарубкаю сякераю і толькі складай, перакладаючы мохам. Зруб ужо гатовы і столь. Зверху на зрубе сам Янка, а знізу памагае дзядзька Сымон Красноўскі. Які ж гэта мілы чалавек! Заўсёды штосьці апавядае з дабрадушным смехам, жартуючы. Янка расказвае: „Упраўляючы пушчай у нас называецца Калакольцаў, а заведуючы царскай ахотаю — Неўрлі, відаць немец". „Як вы сказалі, — перапрошвае дзядзька Красноўскі, — Не вры?" — і смяецца...

Прыходзіць цётка Галена. Каля дома ў пясочку забаўляецца не любімы сынок. Маці падымае яго і цалуе: „Мой ты найдаражэйшы, золатка маё!" Галена просіць работнічкаў ісці падсілкавацца. У садку стаіць дзедава яблыня, адзін бок абгарэлы, а другі яшчэ жывы і распускае лісткі. Пад яблыняй круглы столік і лавачка. Там Галена падрыхтавала пачастунак. „Чым хата багата". Работнічкі прыйшлі, перахрысціліся і паселі за стол. За ядою планавалі да вечара паставіць кроквы і палаці. На прэрадняй крокве ад вуліцы зверху павесіць кветку, а гэта ўжо абавязак, што гаспадар павінен абліць кветку гарэлкай.

— З вечара, — кажа Янка, — трэба пайсці да Іцка і купіць гарэлкі.

Янка любіць гарэлку, ой як любіць! А хто яе не любіць? У людзей хрысціны, вяселле, пахаванне — усё з гарэлкаю.

— Бо без гарэлкі, — падсумаваў дзядзька Красноўскі, — чалавека не пазнаеш і праўды не знойдзеш!

Падняліся і пайшлі на работу. Падвечар Галена занесла для дзядзькі Красноўскага зеляніны на кветку. Дзядзька Красноўскі, падвязваючы кветку да крoквы, казаў: „Свая хатка, як родная матка! Збудуй хатку з лабады, а ў чужую не вядзі. Бо чужая такая, як свякруха ліхая!" Заўтра будзем абліваць кветку гарэлкаю і заспяваем вам „Многая лета". Ужо вечар. Пайду ў свой куточак. Бывайце здаровы.

У. Г.

У ЧАРОМХАЎСКІМ „ПАЎШЭХНЫМ"

У чаромхаўскім гандлёвым павільёне працуе чатыры секцыі з шасцю прадаўшчыцамі. „На гары", гэта значыць на першым паверсе, у адзяжовай, галантарэйнай і абутковай секцыях прадаюць тры прадаўшчыцы. І тры ўнізе, у спажывецкай секцыі. У спажывецкай секцыі заўсёды стаяць чэргі. Асабліва зранку. Дзве прадаўшчыцы ўвіхаюцца, бьпцам у кіпацільніку.

Найгоршы балаган узнікае ў час паставкі мяса і мясных вырабаў. Тады хоць ты, чалавеча, жывым у магілу хавайся. Усяго наслухаюцца тыя прадаўшчыцы ад пакупнікоў. Ды нашы прадаўшчыцы мала калі іззлуюць. Такіх, як Аня Шульжык, Людміла Дзем'янювіч, а перш за ўсё кіраўнічку гэтай секцыі Ніну Гапанюк трэба ставіць за прыклад усім гандлёўцам.

(ус)

Наша ПОШТА

Паважаны **Янка Палавянюк!** Я добра памятаю твой першы верш. Было гэта тры гады таму назад. І выразна відаць перапынак у тваім пісанні. Гэта добра, што ты многа чытаеш, што цікавяць і прыцягваюць цябе літаратурныя творы. Несумненна, каб стварыць нешта сваё, трэба пазнаць створанае іншымі. Але не хопіць толькі змяніць колер данага прадмету, каб лічыць яго сваім. Несумненна, адчуваеш ты тэму, несумненна, яна цябе трывожыць, толькі не можаш яе перадаць па-свойму, а трымаешся іншых і таму твая „Зямля родная" амаль поўнасцю перанясенне верша „Я беларус" В. Шведа. А гэта вынік нерэгулярнасці пісання. Калі сапраўды будзеш адчуваць патрэбу пісання, дык з цягам часу пры рэгулярнасці і самакантролі выкараніш гэта. Суровасць ацэнкі не з думкай пазбавіць ахвоты пісання, а выкараніць памылкі як найхутчэй, пакуль яны не даспелі і не рассеяліся. Потым будзе цяжэй. А ад цябе трэба ўжо вымагаць. Тры гады патрабуюць росту, а не застою.

Марыя Манаховіч. У тваім пісанні тое, аб чым шмат разоў успаміналі іншыя. Калі пішаш класічнай формай — з выразным падзелам на звароткі, рыфмай, рытмікай, дык прытрымлівайся пэўнай рэгулярнасці. Трэба, каб верш неяк гучэў і быў адной цэласцю, кожная страфа не можа быць рытмічнай разнавіднасцю. І наступная справа — вобразнасць і мастацкасць. Верш — гэта не простае апісанне данага прадмету ці з'явы, з падзелам на радкі. Трэба, каб ён выклікаў у чытача нейкі вобраз і задуму. Пазбягай разнабою тэм. Калі апісваеш луг, дык апісвай яго. Верш „Як добры" надрукуем у „Парнасіку".

М. Шаховіч

Кажуць, што...

... ад нейкага часу ў Бельску лягчэй іголку знайсці ў капіцы сена, чым у крамах цукар на боны; бяльчане вымушаны купляць цукар на боны ў суседніх вёсках.

(ус)

Імпартгумар

ПУЦЁЎКА НА ЧАТЫРОХ

Пуцёўка заклікала паплёхацца ў моры, адведаць хурмы і падсмаліцца на паўднёвым сонцы.

Яна ляжала на стале Дудзелькі, а сам загадчык чакаў калектыўнага вырашэння.

— Будзе яшчэ такая пуцёўка на поўдзень ці не — мы не ведаем, — працягваў Сапельнікаў. — Затое мы ведаем іншае: паўнацэнны адпачынак кіраўніка — зарука поспеху калектыву.

— Зразумела, — адрэагаваў Дудзелька. — А што скажа Ткачук?

— Цалкам падтрымліваю прапанову Сапельнікава, — выказаў Ткачук.

На хвіліну ў кабінеце ўсталявалася цішыня. Парушыў яе загадчык.

— А, можа, вы жадаеце на Чарнаморскае ўзбярэжжа? — звярнуўся Дудзелька да мяне.

Прапанова была вельмі прывабная, аднак і я таксама далікатна адмовіўся.

— Ну што ж... З думкаю калектыву заўжды трэба лічыцца, — падагульніў Дудзелька і паклаў пуцёўку ў кішэню.

— Няхай будзе так, як вырашыў калектыў. Еду!

...Мінуў ужо другі тыдзень, як наш загадчык на поўдні. Хораша яму, відаць, там, ля Чорнага мора! Аднак і нам няма чаго скардзіцца. Сапельнікаў паведаміў, што ў яго ціск прыйшоў у норму. Ткачук сцвярджае, што ў яго знік галаўны боль. Ды і я, шчыра кажучы, нешта паздаравеў. Выходзіць, нам тая пуцёўка на чатырох!

В. Гілевіч

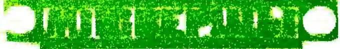
Пратэставаў супроць дня адкрытых дзвярэй, бо баяўся прастудзіцца.

КОЖНЫ АБДУРЫЦЬ

Прыйшоў дзед Тамаш з крамы ды й кажа жонцы:
— Прасіў прадаўшчыка прадаць газы, а ён, пракляты, наліў мне нафты...
— Ды ты такі дурны, што цябо кожны абдурыць, — буркнула жонка.

ДВАЙНІК

Безгаспадарнік ён па частцы
захавання,
Мастак — па частцы
„выбівання".

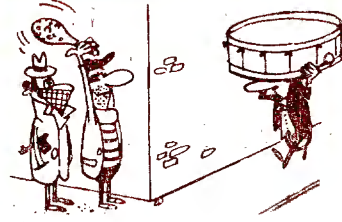
СПАДЧЫННАСЦЬ

Змяя не можа нарадзіць
высакародных,
А нараджае на сябе падобных.

БАЯЗЛІВЕЦ

Сагне падкову — гэткі велікан.
Трымціць лістком — як пабач
хуліган.

Уладзімір Правасуд

— *Галоўнае, без шуму!*

ГРУНТОЎНЫЯ ВЕДЫ

Экзаменатар студэнтцы:

— У вас няма ніякага ўяўлення аб хіміі.

— Няпраўда, прафесар, бо інакш я не змагла б быць такой яскравай бландзінкай.

ГУМАР З БАРАДОЮ

Сабраў князь шмат гасцей. Былі паміж імі багачы важныя, была і бедната: дробная шляхта. Як гэта вядзецца і цяпер у князёў — з аднаго канца стала пасадзілі багачоў, а з другога — дробязь.

Князь, наліўшы чарку, каб дагадзіць адным, а не зняважыць іншых сваіх гасцей, такую меў прамову: „Панове браты! П'ю за здароўе гэтага і таго канца!"

Не спадабаліся гэтыя словы аднаму шляхцічу, які сядзеў на самым канцы стала, і, устаўшы з крэсла, адказаў: „Дзякую вашай княжскай светласці, і гэтым, і тым канцом!"

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Ірэны і Ліды Бэбко з Навакорніна змяшчаем песню

JESZCZE SIĘ TAM ŻAGIEL BIELI

łowa: Wojciech Młynarski
muzyka: Włodzimierz Korcz
piewa Alicja Majewska

Wyszły kobiety
na morski piach,
stanęły nad wielką wodą
stare, młode,
całe we łzach...
i z wiatrem leciały od lądu
bezradne i mokre od łez
spojrzenia, aż po horyzontu
jasny kres...
Jeszcze się tam żagiel bieli
chłopców, którzy odpłynęli
nadzieja wciąż w serc kapeli
na werbelku cicho gra...
Wrosły kobiety
w nadmorski brzeg,
w czekaniu swym i cierpieniu
jak kamienie
tnąc fali brzeg.
I z wiatrem leciało od lądu
milczenie ich oczu i rąk
daleko, aż po horyzontu
jasny krąg...

Jeszcze się tam żagiel bieli
chłopców, którzy odpłynęli,
nadzieja wciąż w serc kapeli
na werbelku cicho gra.
Bo męska rzecz być daleko,
a kobieca — wiernie czekać
aż zrodzi się pod powieką
inna łza, radości łza.
Męska rzecz
dognać w biegu
i uśmierzyć
grzywy fal.
Bo męska rzecz być daleko,
a kobieca — wiernie czekać
aż zrodzi się pod powieką
inna łza, radości łza.
Bo męska rzecz być daleko,
dognać w biegu
i uśmierzyć
grzywy fal,
nasza rzecz
stać na brzegu
stać i wierzyć
patrzeć w dal.
Jeszcze się tam żagiel bieli...

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Маленькі Роберт прыйшоў да настаўніка музыкі на чарговы ўрок. Калі ён адкрыў футляр сваёй скрыпкі, настаўнік у здзіўленні ўсклікнуў:
— Робі, але гэта ж не скрыпка! Гэта пісталет-кулямёт!
Хлопчык пачухаў патыліцу і паківаў галавой.
— Каб яго чорт узяў, — сказаў ён, — а дык і праўда! Што ж, цікава, татка будзе рабіць са скрыпкай у банку?

✲

— Джым, чаму ты носіш чаравікі на тры размеры меншыя, чым трэба?
— Бачыш, жонка мая жанчына непрыгожая, неакуратная, і да таго ж дрэнна гатуе. Сын вучыцца паршыва, і я не ўпэўнены, ці скончыць ён школу наогул. Цешча бурчыць безупынна. Адзіная радасць у мяне ў жыцці — гэта калі я вечарам знімаю чаравікі.

✲

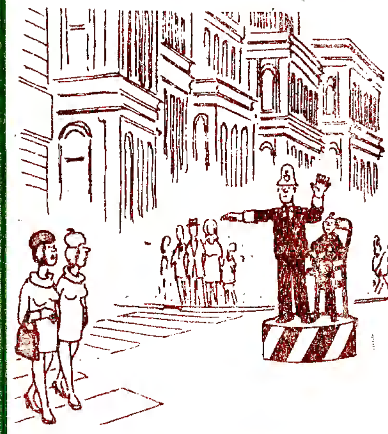
Шатландзец сустракае сябра.

— Што з табою? Чаму ты трымаешся за шчаку?

— Мне толькі што вырвалі два зубы.

— Два? Ты ж учора скардзіўся, што ў цябе ныў адзін зуб.

— У лекара не было рэшты.

— *Значыць, праўда, што ад яго ўцякла жонка?*

З „Весніка Задрыпоніі"

БОКС

Выходзячы на рынг змагання з Аляксеем Патаповічам, Сяргей Семянчук дасканала разумеў, што сённяшні бой ён абавязаны закончыць накаўтам. Так і здарылася: на другой мінуце трэцяга раўнда супернік паслаў Сяргея ў накаўт.

ДЭВІЗ НАЧАЛЬНІКА ЗАДРЫПЧУКА

Не гавары „гоп", пакуль загад не падпісаны.

У НЕЛАДАХ З ЗАКОНАМ

Каля трох гадоў працягваўся працэс вядомага італьянскага кінапрадзюсера Карла Понці і яго жонкі, вядомай актрысы Сафі Ларэн, якія абвінавачваліся ва ўтойванні даходаў ад абкладання падаткамі. Яшчэ ў пачатку працэсу ўлады наклалі арышт на калекцыю карцін і скульптур, якая належала да Сафі Ларэн і ацэньвалася ў 3,5 мільёна долараў. Год назад Карла Понці, які жыве цяпер у Францыі, завочна прыгаварылі да 4 гадоў турэмнага зняволення і вялікага штрафу, а Сафі Ларэн апраўдалі. Аднак цяпер суд у Рыме ўсё ж канфіскаваў калекцыю, бо палічыў, што актрыса была толькі фіктыўнай не ўладальніцай.

ДЫПЛАМАТЫ-ЛІХАЧЫ

Бонская паліцыя канстатуе, што супрацоўнікі замежных дыпламатычных прадпрыемстваў амаль усе парушаюць правілы вулічнага руху. А штрафаваць дыпламатаў і забіраць у іх правы нельга, можна толькі рабіць заўвагі. Найбольш бесцырымонныя французы — яны ездзяць з „шалёнай хуткасцю" і часцей за іншых едуць на чырвонае святло. Самыя ж дысцыплінаваныя — прадстаўнікі Ватыкана, спакойныя ісландцы і гандурасцы. Вельмі часта дыпламаты ставяць машыны ў недазволеных месцах. Тут рэкорд пабілі мексіканцы: з 7411 парушэнняў, зарэгістраваных у 1979 годзе, на іх долю прыпадае 569.

МАЎЧАННЕ — ЗНАК ЗГОДЫ

Аднойчы, звяртаючыся да маршала Масэны (вялікага рабаўніка), Напалеон сказаў: „Вы самы вялікі разбойнік у свеце".

— Пасля вас, — запярэчыў Масэна, і Напалеон прамаўчаў.

Вырывайцеся за межы ўмоўнасці! Але — у рамках прыстойнасці.